

Natuur en Milieufederatie
T.a.v. dhr. E. de Waal
Bankastraat 77
9715 CJ Groningen

Datum : 6 juli 2023
Documentnummer : 2023-069323
Behandeld door : L. Zwart
Telefoon / e-mail : (050) 3164881
IBAK-nummer : 21-066-LGW
KIWI-nummer : K51775
Bijlagen : Gewijzigde voorschriften
Gewijzigde overwegingen
Geconsolideerde voorschriften
Onderwerp : Herziening besluit op uw bezwaar inzake De Suikerzijde

Geachte heer de Waal,

Bij brief van 1 oktober 2021 heeft u namens de Natuur en Milieufederatie Groningen, Collectief Groningen West, Het Groninger Landschap, Vleermuiswerkgroep Groningen, IVN Groningen-Haren, KNNV Groningen en Avifauna Groningen, bezwaar aangetekend tegen ons besluit van 14 september 2021 waarbij aan gemeente Groningen ontheffing is verleend ten behoeve van de realisatie van woonwijk De Suikerzijde. Ons initiële besluit hebben wij gewijzigd bij besluit van 21 december 2021.

De Commissie rechtsbescherming heeft bij brief van 4 april 2022 advies uitgebracht. Dit advies en het verslag van de hoorzitting heeft u reeds ontvangen bij onze brief van 13 april 2022 met kenmerk 2022-035177. In die brief hebben wij besloten uw bezwaar ongegrond te verklaren, onder overname van de overwegingen in het advies van de Commissie rechtsbescherming.

Sindsdien heeft u bij de rechtbank Noord-Nederland beroep ingesteld tegen dit besluit en is op 8 juli 2022 een voorlopige voorziening uitgesproken door de rechtbank Noord-Nederland tot 6 weken na de uitspraak in de beroepsprocedure. Op 19 juli heeft de rechtbank Noord-Nederland de Stichting Advisering Bestuursrecht (StAB) gevraagd om een onderzoek in te stellen en advies uit te brengen. De StAB heeft haar advies aan de rechtbank op 20 december 2022 uitgebracht.

Het college is naar aanleiding van het StAB-advies en nader overleg met u en de gemeente Groningen (de ontheffinghouder) tot de conclusie gekomen dat het besluit op bezwaar van 13 april 2022 moet worden herzien conform artikel 6:19 van de Algemene wet bestuursrecht.

Wij hebben besloten het besluit op bezwaar d.d. 13 april 2022 als volgt te wijzigen:

het advies van de commissie Rechtsbescherming wordt niet overgenomen en het besluit d.d. 21 december 2021 wordt gewijzigd op de volgende punten:

- I. de voorschriften 5 t/m 9, 12, 13, 16 t/m 23, 25 t/m 30 en 32 vervallen en worden vervangen door de aan dit besluit bijgevoegde gewijzigde voorschriften 5 t/m 11, 15 t/m 22 en 27 en de voorschriften 14, 15, 24, 31, 33, 34 en 35 worden vernummerd tot voorschriften 12 t/m 14 en 23 t/m 26;
- II. de overwegingen in hoofdstukken 2, 3.1, 3.2, 3.5, 3.6 en 4 vervallen en worden vervangen door de aan dit besluit bijgevoegde gewijzigde overwegingen;
- III. de ontheffingsperiode van het besluit van 21 december wordt verlengd tot en met 1 augustus 2033;

- IV. de aangevraagde ontheffing voor het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten (artikel 3.1, lid 2, Wnb) ten aanzien van grutto (*Limosa limosa*), scholekster (*Haematopus ostralegus*) en kievit (*Vanellus vanellus*) wordt afgewezen;
- V. de ontheffing wordt verleend voor het plangebied gelegen tussen het Hoendiep, de Johan van Zwedenlaan, de spoorlijn Groningen - Leeuwarden en de watergang tussen het voorterrein en het vloeiveldenterrein van de voormalige suikerfabriek, zoals weergegeven in figuur 1 in de bijlage Overwegingen bij dit besluit. De in deze ontheffing geregelde afspraken voor de compensatiegebieden:
1. direct ten zuiden van het plangebied, grenzend aan de Johan van Zwedenlaan en de spoorlijn Groningen - Leeuwarden;
 2. Aan de westzijde van het plangebied, grenzend aan Johan van Zwedenlaan, tussen het Hoendiep en de spoorlijn Groningen - Leeuwarden
 3. a) de waterpartij in het Westpark (de Skivijver) ten noorden van het plangebied
b) de vijver in de wijk De Held, gelegen tussen de Han Diekmannkade en de Anna Blamanstraat tot het Roege Bos (Merodegraft);
- maken onverbrekkelijk deel uit van de ontheffing;
- VI. het besluit van 21 december 2021 wordt verder ongewijzigd van kracht gelaten.

Inwerkingtreding

Het ingediende beroep heeft van rechtswege mede betrekking op dit besluit tot wijziging van het besluit van 21 december 2021. Dat betekent dat dit besluit in werking treedt indien, zodra en voor zover de schorsing van het besluit van 21 december 2021 vervalt of is of wordt opgeheven.

Meer informatie

Wij vertrouwen erop dat voldoende duidelijk is welke voorwaarden aan dit besluit verbonden zijn. Heeft u nog vragen, dan kunt u contact opnemen met de provincie Groningen, Team VTH, via het algemene telefoonnummer 050 - 316 4911. U wordt dan doorverbonden met een medewerker die uw vragen zal beantwoorden. Bij correspondentie over dit besluit verzoeken wij u het kiwinummer (dossiernummer) te vermelden.

Een afschrift van deze brief is verstuurd aan de gemeente Groningen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.

BIJLAGEN

Gewijzigde voorschriften

Aan de ontheffing van 21 december 2021 worden de volgende voorschriften als volgt aangepast:

Voorschriften 5 t/m 9, 12, 13, 16 t/m 23, 25 t/m 30 en 32

Deze voorschriften uit het besluit van 21 december 2021 worden in het geheel vervangen door:

5. De hier beschreven voorschriften dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol dient op de locatie (digitaal) aanwezig te zijn en dient onder betrokken werknemers, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol te worden uitgevoerd. Het ecologisch werkprotocol dient ter goedkeuring aan het bevoegd gezag via loketVTH@provinciegroningen.nl onder vermelding van K51775 toegestuurd te worden, minstens een maand voorafgaand aan de werkzaamheden. Indien eerder toestemming wordt gegeven, mogen de werkzaamheden eerder aanvangen dan de hiervoor genoemde termijn. Onder werkzaamheden worden alle ingrepen in het huidig leefgebied van de soorten waar de ontheffing betrekking op heeft verstaan. Het is toegestaan een werkprotocol per fase van het project op te stellen, of voor specifieke werkzaamheden. Uit een specifiek werkprotocol moet altijd blijken voor welke werkzaamheden of fase van het project het bestemd is en in hoeverre het afwijkt van het algemene werkprotocol.
6. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een (digitaal) (ecologisch) logboek bijgehouden te worden. Uit dit logboek moet aantoonbaar blijken wanneer en op welke wijze de hier beschreven voorschriften zijn uitgevoerd. Dit logboek moet op verzoek worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. Na afronding van de werkzaamheden waar deze ontheffing voor is verleend, dient het logboek naar het bevoegd gezag gestuurd te worden via loketVTH@provinciegroningen.nl.
7. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, bijgevoegd meldingsformulier (bijlage 1) in te vullen en ons toe te sturen, minimaal een maand voorafgaand aan de werkzaamheden.
8. Alle maatregelen dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van (een) deskundige(n) op het gebied van vleermuizen, vogels en amfibieën. Waar in de ontheffing wordt gesproken over een deskundige wordt een deskundige bedoeld als beschreven in onderstaand kader.

Provincie Groningen verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau, een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de natuurwetgeving, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- middels een certificering en/of diplomering aantoonbaar heeft gemaakt gespecialiseerd te zijn in herkenning van prenten en sporen van in Nederland in het wild voorkomende soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij een werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereeniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

9. Bij de planning van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de seizoenactiviteiten van de soorten waarvoor ontheffing is verleend, om verstoring in de meest kwetsbare perioden te voorkomen. De kraamperiode van watervleermuis loopt globaal van 1 juni tot 15 juli en de kraamperiode van meervleermuis globaal van 15 mei tot 15 juli. De voortplantingsperiode van poelkikker loopt globaal van 15 maart tot en met 15 september en de winterrustperiode van 15 oktober tot 15 april. De genoemde perioden kunnen zowel eerder als later beginnen en/of eindigen, afhankelijk van de (lokale) meteorologische omstandigheden voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de betreffende soort.

10. De werkzaamheden dienen in de actieve periode van de beschermde diersoorten alleen overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd te worden. Er dient geen kunstlicht gebruikt te worden. Indien de uitvoering van werkzaamheden 's nachts wel noodzakelijk is, dient te worden voorkomen dat licht naar het resterende leefgebied van vleermuizen uitstraalt. Een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen dient hierin te adviseren en dit dient in het onder voorschrift 6 genoemde logboek opgenomen te worden.
11. Visuele verstoring van beschermde diersoorten in het buiten het werkgebied gelegen leefgebied dient te worden voorkomen. Hiertoe kan tussen het werkgebied en het buiten het werkgebied gelegen leefgebied een afscherming geplaatst worden om visuele verstoring te voorkomen. Indien dit niet doelmatig is, dienen andere technische of organisatorische maatregelen te worden getroffen om de functionaliteit van het buiten het werkgebied gelegen leefgebied voor beschermde soorten te waarborgen.
15. Er dient minimaal 14 hectare optimaal foerageergebied voor watervleermuis en meervleermuis te worden aangelegd en beschikbaar te blijven, volgens de ecologische randvoorwaarden zoals gesteld in "Notitie alternatief compensatie De Suikerzijde" (Regelink Ecologie & Landschap, 26 april 2023) en "Telemetrieonderzoek Watervleermuis Suiker Unie Groningen in het kader van de Wet natuurbescherming" (Regelink Ecologie & Landschap, 3 februari 2020).
In figuren 2 t/m 5 in de Overwegingen bij dit besluit is de voorlopige opzet van deze foerageergebieden schetsmatig weergegeven.
Deze oppervlakte van 14 ha optimaal foerageergebied wordt als volgt berekend:
 - a. het wateroppervlak met een diepte van meer dan 2 m wordt voor 50% als optimaal foerageergebied meegeteld;
 - b. 90% van het wateroppervlak dient vrij te zijn van doorstekende oever- en/of waterplanten en kroos en flab;
 - c. bestaand wateroppervlak in de Skivijver telt mee voor zover uit monitoring conform voorschrift 20 blijkt dat de voedselbeschikbaarheid is verbeterd, met als referentie de huidige voedselbeschikbaarheid in de vloeivelden;
 - d. ten minste 70% van het wateroppervlak heeft een diepte van meer dan 0,8 m;
16. De gebieden zoals bedoeld in voorschrift 15 dienen ontworpen, ingericht en beheerd te worden ten behoeve van watervleermuis en meervleermuis. Hoe aan de onderstaande voorwaarden wordt voldaan dient te worden onderbouwd in het ecologisch werkprotocol (vs. 5):
 - a. Het wateroppervlak dient voldoende windluw te zijn, bijvoorbeeld door de aanplant of aanwezigheid van luwte gevende beplanting. Luwte dient van voldoende omvang aanwezig te zijn op het moment dat het gebied als compensatiegebied dient te kunnen fungeren. Bestaande beplanting dient waar mogelijk en functioneel voor de luwte te worden behouden. Er dient bij luwte gevende beplanting gestreefd te worden naar een doorlaatbaarheid van 50%.
 - b. De verbinding tussen het Hoendiep en compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) dient tussen de 10 en 20 meter breed te zijn om de luwte te waarborgen.
 - c. Bij de verbinding tussen compensatiegebied 1 en compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) dienen maatregelen te worden getroffen om aanrijdingen met vleermuizen te voorkomen, bijvoorbeeld door het realiseren van een hop-over, tenzij onderbouwd kan worden dat een dergelijke maatregel niet doelmatig is.
 - d. De compensatieopgave van 14 ha dient verdeeld te worden over compensatiegebied 1, 2 (Park De Suikerzijde), 3a (Westpark - Skivijver) én 3b (De Held - Merodegraft) zodat het netwerk van geschikt leefgebied voor vleermuizen zoveel mogelijk versterkt wordt.
 - e. De gebieden dienen voldoende voedselrijk gemaakt te worden door de aanleg van natuurvriendelijke oevers en zo nodig door te enten met voedselrijk slib om de ontwikkeling van macrofauna te versnellen.
 - f. De verlichtingssterkte dient op 30 cm boven het water van de compensatiegebieden en op 30 cm boven het midden van de vliegroutes naar deze gebieden (Hoendiep en de vliegroute naar compensatiegebied 1), voor zover deze binnen het plangebied van het project liggen, maximaal 0,5 lux bedragen. In afwijking hiervan is het ook toegestaan om in overleg met een deskundige op het gebied van vleermuizen vleermuisvriendelijke verlichting toe te passen. Dit dient opgenomen te worden in het onder voorschrift 6 genoemde logboek. Het toepassen van (vleermuisvriendelijke)

verlichting dient in geen geval de functionaliteit van foerageergebied of vliegroutes negatief beïnvloeden.

- g. Het uitzakken van het peil door verdamping in compensatiegebied 1 is toegestaan (tot maximaal 30 cm waterdiepte).

Luwte gevende beplanting: hoog opgaande, half doorlatende begroeiing met ondergroei, bestaande uit bomen met een hoogte ten minste 5 m en een kruindoorsnede van ten minste 2 m met geschikte ondergroei, direct langs de waterkant. Of de bestaande begroeiing behouden indien deze hoger is en meer luwte geeft, met een aanvulling van onderbegroeiing waar nodig. Hierbij worden bij voorkeur inheemse soorten toegepast.

17. Het waterpeil in de compensatiegebieden voor vleermuizen mag buiten het actieve seizoen van vleermuizen verlaagd worden als dit voor het beheer van het gebied noodzakelijk is.
18. De werkzaamheden dienen zodanig gefaseerd te worden dat er te allen tijde voldoende foerageergebied voor vleermuizen beschikbaar blijft (14 hectare, berekend volgens voorschrift 15 en aangetoond door middel van monitoring):
- De demping van de vloeivelden in het oostelijk deel van het plangebied voor de woonwijk mag vanaf het najaar van 2023 starten;
 - Het waterpeil in het resterende leefgebied in het noordelijk deelgebied van De Suikerzijde mag vanaf het najaar van 2023 verlaagd worden tot op het niveau van het Hoendiep;
 - Indien het middelste vloeiveld (deels) ongeschikt wordt, dient middels een monitoringsrapport en rapportage van gerealiseerde wateroppervlaktes en dieptemetingen te worden aangetoond dat er voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar blijft, ook tijdens de gefaseerde aanleg van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde). Mocht dit voorvallen, dan mag er geen bestaand leefgebied in de vloeivelden door werkzaamheden verloren gaan totdat een rapportage is aangeleverd waaruit blijkt dat er voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar blijft;
 - Vanaf het najaar van 2024 mag de zuidkant van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) ingericht worden. Het vloeiveld in het noordelijk deel van het beoogde park en het resterende (middelste) vloeiveld ten oosten dienen in deze periode ongemoeid te blijven.
 - Voordat de werkzaamheden voor de inrichting van het noordelijk deel van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) mogen aanvangen, dient middels een monitoringsrapport en rapportage van gerealiseerde wateroppervlaktes en dieptemetingen te worden aangetoond dat er voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar is in en/of het reeds gerealiseerde zuidelijk deel van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde), en/of compensatiegebied 3a (Westpark - Skivijver), en/of compensatiegebied 3b (De Held - Merodegraft). De rapportages dienen uiterlijk twee weken voordat de werkzaamheden aanvangen toegestuurd te worden.
 - De demping van het resterende middelste vloeiveld mag aanvangen uiterlijk twee weken nadat middels een monitoringsrapport en rapportage van gerealiseerde wateroppervlaktes en dieptemetingen is aangetoond dat de volledige opgave van minimaal 14 hectare compensatie elders is ingevuld en functioneel kan zijn.

Een compensatiegebied wordt in ieder geval geacht te kunnen functioneren indien uit de monitoringsrapportages blijkt dat aan de ecologische randvoorwaarden is voldaan zoals bedoeld in voorschriften 15 en 16 en er voldoende geschikte macrofauna voor water- en meervleermuizen beschikbaar is.

19. Er dient te worden gemonitord om de effectiviteit van de maatregelen voor meervleermuis, en watervleermuis te controleren.
20. Na de aanleg van de compensatiegebieden zoals bedoeld in voorschrift 15 dienen deze gebieden gemonitord te worden, met uitzondering van compensatiegebied 1 waarvan de monitoring reeds is uitgevoerd. Monitoring dient plaats te vinden door middel van een combinatie van luisterkastjes, warmtebeeldcamera's, simultaantellen van maximaal 3 van de bekende verblijfplaatsen tijdens de kraamperiode in de jaren zonder telemetrie-onderzoek en macrofaunamonitoring (met in het bijzonder aandacht voor de aanwezigheid van Chironomiden in de sliblaag). Dit onderzoek dient minimaal voort te duren totdat alle vloeivelden zijn gedempt, verwezen wordt in dit verband naar het voorschrift met betrekking tot fasering. Ten aanzien van de invloed van recreatiedruk dient de monitoring door te lopen tot minimaal twee jaar na aanleg van de compensatiegebieden.

Daarnaast omvat de monitoring telemetrie-onderzoek die uitgevoerd dient te worden om mogelijke effecten op de populaties watervleermuizen en meervleermuizen tijdig te kunnen detecteren en daarop te kunnen anticiperen. Het telemetrie-onderzoek dient zo nodig gecombineerd te worden met detectoronderzoek om de

kolonieplaatsen te lokaliseren. Bekende kolonieplaatsen dienen geteld te worden. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden:

- Eenmalig voorafgaand aan de werkzaamheden;
- Eenmalig in het jaar na de realisatie van de totale opgave van 14 hectare compensatiegebied voor vleermuizen vanuit alle compensatiegebieden 1 en 2, 3a en 3b.
- Eenmalig drie jaar na de realisatie van de totale compensatieopgave alleen vanuit compensatiegebied 1 en 2;
- Eenmalig vijf jaar na de realisatie van de totale compensatieopgave alleen vanuit compensatiegebieden 1 en 2.

Het onderzoek dient alleen te worden uitgevoerd voor zover er meer dan twee jaar niet door andere gekwalificeerde onderzoekers telemetrie-onderzoek is uitgevoerd en/of kolonies simultaan zijn geteld. Tevens hoeft het onderzoek niet uitgevoerd te worden indien er geen toestemming door de ethische commissie wordt gegeven of als er aantoonbaar in het gebied geen geschikte vanglocaties zijn (in het bijzonder bij compensatiegebied 1).

De monitoring dient minstens antwoord te geven op de volgende vragen:

- zijn de compensatiegebieden van voldoende omvang en geschikt als foerageergebied voor vleermuizen?
 - in welke mate maken meervleermuis en watervleermuis van de verschillende compensatiegebieden gebruik?
 - heeft recreatiedruk significante invloed op het functioneren van de compensatiegebieden?
21. Een tussenrapportage dient jaarlijks in december aangeleverd te worden, startend in december 2021 en een eindrapport na afronding van de monitoring, uiterlijk in december van het jaar waarin de monitoring is afgerond. De rapportages dienen toegestuurd te worden aan het Loket VTH via loketVTH@provinciegroningen.nl onder vermelding van 'K51775 Monitoring Suikerzijde'. De tussenrapportages dienen minstens in te gaan op de (relevante) onderdelen zoals beschreven in voorschrift 20.
22. De ontheffinghouder kan een schriftelijk verzoek indienen bij het bevoegd gezag om de monitoring te staken indien is gebleken dat de getroffen maatregelen effectief zijn. Hierbij dienen de compensatiegebieden na de aanleg minimaal te voldoen aan de randvoorwaarden zoals gesteld in voorschriften 15 en 16. Indien uit de monitoring blijkt dat de getroffen maatregelen niet werkzaam zijn, dan dienen er aanvullende maatregelen genomen te worden om dit effect teniet te doen. Een deskundige op het gebied van de betreffende soort(en) moet onderzoeken welke maatregelen dit dienen te zijn. De exacte invulling van deze aanvullende maatregelen dient in overleg met het bevoegd gezag tot stand te komen.
27. Aanspreekpunt in het kader van dit besluit en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Loket, loketVTH@provinciegroningen.nl.

Voorschriften 14, 15, 24, 31 33, 34 en 35

Deze voorschriften uit het besluit van 21 december 2021 worden opnieuw genummerd tot voorschriften 12 t/m 14 en 23 t/m 26.

In de bijlage 'Geconsolideerde voorschriften' is een geactualiseerd overzicht van alle van toepassing zijnde voorschriften opgenomen.

Gewijzigde overwegingen

Aan de ontheffing van 21 december 2021 worden de volgende overwegingen als volgt aangepast:

Overwegingen in hoofdstukken 2, 3.1, 3.2, 3.5, 3.6 en 4

Deze overwegingen uit het besluit van 21 december 2021 worden in het geheel vervangen door:

2 Procedure

2.1 Procedure

Het college van Gedeputeerde Staten heeft op 9 februari 2021 een aanvraag ontvangen voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb), hoofdstuk soorten. De aanvraag is ingediend door de gemeente Groningen, Gedempt Zuiderdiep 98, 9711 HL te Groningen.

Deze aanvraag had betrekking op de realisatie van het noordelijk deelgebied van de woonwijk De Suikerzijde op het terrein van de voormalige Suiker Unie fabriek gelegen tussen het kanaal Hoendiep, de Johan van Zwedenlaan, de spoorlijn Groningen - Leeuwarden en de watergang tussen het voorterrein en het vloeiveldenterrein van de voormalige suikerfabriek. Daarnaast had de aanvraag betrekking op de aanleg van een compensatiegebied in leefgebied van weidevogels, gelegen tussen het plangebied voor de nieuwe woonwijk en de wijk De Held, ten westen en grenzend aan de Johan van Zwedenlaan.

Bij besluit van 14 september 2021 heeft het college van Gedeputeerde Staten de gevraagde ontheffing verleend aan de gemeente Groningen. Daarbij is ten aanzien van de geoorde fuut, graspieper, grutto, scholekster, kievit, gele kwikstaart, kluut, slobbeend, wilde eend, zomertaling, wintertaling ontheffing verleend van het verbod op het opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, rustplaatsen of eieren (artikel 3.1, lid 2, Wnb). Voor de watervleermuis en meervleermuis is de gevraagde ontheffing verleend voor het opzettelijk verstoren en het beschadigen of vernietigen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (artikel 3.5, lid 2 en lid 4 Wnb). Ten slotte is ontheffing verleend van het verbod op het opzettelijk vangen, verstoren en beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de poelkikker (artikel 3.5, lid 1, lid 2 en lid 4 Wnb). Tegen dit besluit is tijdig een bezwaarschrift ingediend door de Natuur en Milieufederatie Groningen e.a.¹. Tevens is verzocht aan de voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Nederland het bestreden besluit te schorsen. Bij uitspraak van 18 november 2021 heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Nederland het bestreden besluit geschorst tot 6 weken na bekendmaking van de beslissing op bezwaar.

De uitspraak van de voorzieningenrechter is voor het college van Gedeputeerde Staten aanleiding geweest om voorafgaande aan de behandeling van het bezwaar, een zogenoemd artikel 6:19 Awb-besluit te nemen. Het bestreden primaire besluit dat door de voorzieningenrechter is geschorst, werd daarmee gewijzigd. Dit om belanghebbenden – aanvrager en bezwaarmaker – snel en efficiënt duidelijkheid te geven over hun rechtspositie. Voor bezwaarmaker geldt dat tegen het gewijzigde besluit niet opnieuw bezwaar hoefde te worden aangetekend. Het reeds ingediende bezwaarschrift werd mede geacht gericht te zijn tegen het gewijzigde besluit d.d. 21 december 2021.

Op 28 januari 2022 heeft een openbare hoorzitting plaatsgevonden van de provinciale bezwarencommissie. De commissie heeft naar aanleiding van de hoorzitting op 4 april 2022 geadviseerd de bezwaren ongegrond te verklaren. Op 13 april 2022 heeft het college van Gedeputeerde Staten een besluit op bezwaar genomen conform dit advies. Tegen dit besluit is door de Natuur en Milieufederatie Groningen e.a. beroep ingesteld. Tevens is verzocht aan de voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Nederland om het bestreden besluit te schorsen. Bij uitspraak van 8 juli 2022 heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Nederland het bestreden besluit geschorst tot 6 weken na de uitspraak in de beroepsprocedure.

¹ Het bezwaar is ingesteld door de Natuur en Milieufederatie Groningen, mede namens Collectief Groningen West, Stichting Het Groninger Landschap, Vleermuiswerkgroep Groningen, IVN Groningen-Haren, KNNV Groningen en Avifauna Groningen.

Op 19 juli 2022 heeft de rechtbank Noord-Nederland de Stichting Advisering Bestuursrecht (StAB) gevraagd om een onderzoek in te stellen en advies uit te brengen. De StAB heeft haar advies op 20 december 2022 uitgebracht aan de rechtbank.

Het advies van de StAB is aanleiding geweest voor nader overleg tussen de gemeente Groningen, de Natuur en Milieufederatie e.a. en de provincie. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een wijziging van het natuurcompensatieplan zoals dat in de ontheffingsaanvraag van 9 februari 2021 was beschreven. Het is gebleken dat er natuurcompensatie mogelijk is waarbij niet langer wordt ingegrepen in het leefgebied van weidevogels. De natuurcompensatie voor watervleermuis en meervleermuis wordt daartoe anders vormgegeven. Dit leidt tot een heroverweging ten aanzien van de ontheffing Wet natuurbescherming voor het realiseren van het noordelijk deelgebied van het stadsdeel De Suikerzijde.

Voor bezwaarmaker geldt opnieuw dat tegen het gewijzigde besluit niet opnieuw beroep hoeft te worden ingesteld. Het reeds ingediende beroepsschrift wordt mede geacht gericht te zijn tegen dit gewijzigde besluit. Dit betekent ook dat de hiervoor genoemde schorsing van het besluit ook betrekking heeft op dit wijzigingsbesluit. Er kan pas van dit besluit gebruik gemaakt worden nadat de schorsing is opgeheven.

2.2 Volledigheid

Met de aangeleverde gegevens is de aanvraag ontvankelijk gebleken om te kunnen beoordelen.

2.3 Bevoegd gezag

Gelet op de projectbeschrijving en op het bepaalde in hoofdstuk 3 en artikel 5.4 van de Wnb, zijn wij bevoegd om de ontheffing te verlenen, te wijzigen of te weigeren.

2.4 Publicatie en inwerkingtreding besluit

Van dit besluit wordt mededeling gedaan door publicatie op www.officielebekendmakingen.nl.

Het ingediende beroep heeft van rechtswege mede betrekking op dit besluit tot wijziging van het besluit van 21 december 2021. Dat betekent dat dit besluit in werking treedt indien, zodra en voor zover de schorsing van het besluit van 21 december 2021 vervalt of is of wordt opgeheven.

3 Soortbescherming

3.1 Inleiding

De gemeente Groningen heeft in 2021 een ontheffingsaanvraag ingediend in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortbescherming. Deze aanvraag ontheffing heeft betrekking op het overtreden van verschillende verboden van de Wet natuurbescherming en op meerdere diersoorten, te weten:

- Het beschadigen van nesten (artikel 3.1, lid 2, Wnb) van geoorde fuut en diverse weidevogelsoorten²;
- Het verstoren van exemplaren van watervleermuis en meervleermuis en het beschadigen van verblijfplaatsen van deze soorten (artikel 3.5, lid 2 en 4, Wnb);
- Het vangen en verstoren van exemplaren van poelkikker en het beschadigen van verblijfplaatsen van deze soort (artikel 3.5, lid 1, 2 en 4, Wnb).

Voor zover het vogelsoorten betreft wordt het wettelijk beoordelingskader gevormd door artikel 3.1 Wet natuurbescherming jo. artikel 3.3 Wet natuurbescherming. Voor de overige strikt beschermde soorten wordt het wettelijk beoordelingskader gevormd door artikel 3.5 Wet natuurbescherming jo. artikel 3.8 Wet natuurbescherming. Ontheffing kan worden verleend indien:

- a. geen sprake is van een andere bevredigende oplossing (artikel 3.3, lid 4, onder a, Wnb en artikel 3.8, lid 5, onder a, Wnb);
- b. sprake is van een wettelijk belang (artikel 3.3, lid 4, onder b, Wnb en artikel 3.8, lid 5, onder b, Wnb);

² Het betreft de soorten grutto, Kievit, scholekster, gele kwikstaart, graspieper, kluut, slobbeend, wilde eend, meerkoet, tureluur, kraakeend, zomertaling en wintertaling

- c. de maatregelen voor vogels niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.3, lid 4, onder c, Wnb) en de maatregelen voor overige strikt beschermde soorten geen afbreuk doen aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (artikel 3.8, lid 5, onder c, Wnb).

Het advies van de StAB d.d. 20 december 2022³ is aanleiding geweest voor de gemeente Groningen en NMF e.a. om het plan voor het compenseren van foerageergebied van meervleermuis en watervleermuis opnieuw te beschouwen. Uiteindelijk hebben de gesprekken geleid tot een gewijzigd compensatieplan.

Het aanvankelijke compensatieplan hield onder andere in dat er een gebied zou worden ingericht in de polder De Oude Held ter compensatie van foerageergebied voor vleermuizen dat verloren gaat met de aanleg van De Suikerzijde. In deze polder broeden weidevogels, waardoor een extra compensatieopgave ontstond. Deze opgave werd met een extra compensatiegebied voor weidevogels in de omgeving van Dorkwerd ingevuld. Deze nadelige gevolgen voor de weidevogels van het oorspronkelijke compensatieplan waren één van de redenen voor de Natuur- en Milieufederatie Groningen e.a. om bezwaar te maken. De locatiekeuze voor het compensatiegebied voor vleermuizen in De Oude Held was het gevolg van een aantal uitgangspunten die waren gehanteerd bij het zoeken naar een locatie voor de compensatie. Deze uitgangspunten hielden o.a. in dat de compensatie moest liggen binnen de gedeelde homerange van de verschillende vleermuiskolonies en dat het compensatiegebied een minimale omvang van 5 hectare moest hebben om te kunnen functioneren voor de meervleermuis. Hierop strandden veel van de verkende alternatieve compensatieplannen.

De StAB is tot de conclusie gekomen dat een aantal van deze uitgangspunten minder hard is dan aangenomen. Zo twijfelt de StAB aan het bestaan van drie afzonderlijke verblijfplaatsen van watervleermuis. Bovendien stelt de StAB het uitgangspunt van een minimum van 5 hectare voor de meervleermuis ter discussie. Ten derde zet de StAB vraagtekens bij de slagingskans van het compensatieplan voor weidevogels. Naar aanleiding van deze bevindingen zijn er dus gesprekken gevoerd tussen de gemeente en NMF e.a., die uiteindelijk hebben geleid tot een alternatief compensatieplan.

Het nieuwe compensatieplan van de gemeente houdt in dat er geen ingrepen in de polder De Oude Held plaatsvinden. Dit kan volgens de gemeente door de compensatieopgave voor vleermuizen anders in te vullen. Het gewijzigde plan houdt kort samengevat in dat de opgave van 14 hectare als volgt wordt ingevuld:

- 7 hectare met het oorspronkelijke compensatiegebied 1 in het zuidelijk deelgebied van de Suikerzijde;
- 5 hectare in het park in het noordelijk deelgebied van De Suikerzijde (nieuw compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde));
- Voor de resterende opgave van 2 hectare bestaan twee mogelijkheden
 - compensatiegebied 3a. Westpark - Skivijver;
 - compensatiegebied 3b. De Held - Merodegraft.

De concrete maatregelen die de gemeente voorstelt om deze gebieden geschikt te maken worden in hoofdstuk 3.2 in meer detail behandeld.

Het aanleggen van een compensatiegebied in het noordelijk deelgebied van De Suikerzijde is mogelijk door een fundamentele planwijziging door de gemeente. Aanvankelijk was aan de westkant van het noordelijk deelgebied van De Suikerzijde een park met voornamelijk een recreatieve functie voorzien. In het gewijzigde plan wordt deze recreatieve functie beperkter en ook een bouwblok komt te vervallen om zodoende een gebied te creëren met voldoende omvang en kwaliteit om als compensatiegebied te kunnen functioneren. Daarmee wil de gemeente de compensatieopgave grotendeels binnen het plangebied van De Suikerzijde opvangen.

De gemeente geeft aan dat voor de uitwerking van de laatste 2 hectare van de compensatieopgave twee mogelijkheden bestaan: het Westpark en de Merodegraft. De gemeente is voornemens beide gebieden te realiseren, maar kan nog geen volledige duidelijkheid geven over de exacte invulling. Dit komt omdat er nog een omgevingsproces met andere stakeholders zoals omwonenden doorlopen moet worden. De plannen zijn wel concreet genoeg om de geschiktheid ervan als compensatiegebied te kunnen beoordelen.

³ StAB-rapport met kenmerk StAB-41492

Voor de Merodegraft geldt dat het gebied kleiner is dan 5 hectare, namelijk 3,6 hectare. Het rapport van de StAB gaf de aanleiding om dit gebied toch als compensatiegebied voor vleermuizen te verkennen. De gemeente geeft aan dat voor het Westpark geldt dat het gebied al gebruikt wordt door vleermuizen en dat bestaande afspraken over het gebruik van de waterplas door andere partijen het optimaliseren van het gebied onmogelijk maakte. De Natuur- en Milieufederatie e.a. hebben een ander beeld bij de nulsituatie in het gebied. Uit onderzoek in opdracht van de gemeente en volgens eigen waarnemingen door de natuurorganisaties blijkt dat de watervleermuis en meervleermuis minimaal gebruik maken van de skivijver. Dit zou komen door een gebrek aan voedselaanbod en gebrek aan luwte. De gemeente is mede naar aanleiding van gesprekken met de Natuur- en Milieufederatie e.a. nu toch van plan wijzigingen aan te brengen aan de inrichting van het gebied.

Het gewijzigde plan is beschreven in een plan van aanpak: *"Plan van aanpak gewijzigde compensatie De Suikerzijde deelgebied noord"*. Gemeente Groningen, 22 mei 2023. Het gewijzigde plan is onderbouwd middels een ecologische rapport⁴. Hierin is beschreven en beoordeeld in hoeverre de voorgestelde maatregelen leiden tot geschikte compensatie. Naar de beoordeling van de ecologische expert is dat het geval. Daarnaast zijn aanvullende monitoringsrapporten beschikbaar voor compensatiegebied 1, dat reeds begin 2021 is gerealiseerd.⁵

Het gewijzigde plan houdt in dat de compensatiegebieden die eerder beoogd waren in De Oude Held en bij Dorkwerd komen te vervallen en ter vervanging compensatiegebieden in het park Suikerzijde, Westpark en De Held worden gerealiseerd. Ook de monitoringsaanpak wordt aangepast, waarbij de monitoring voor weidevogels vervalt en de monitoring van vleermuizen plaatsvindt in de nieuwe compensatiegebieden.

De inhoudelijke beoordeling is per soort(groep) uitgesplitst. Dit leidt tot de navolgende paragraafindeling.

3.2 Watervleermuis en de meervleermuis

3.2.1 Welk verbod wordt overtreden?

3.2.2 Andere bevredigende oplossing

3.2.3 Dwingende reden van groot openbaar belang

3.2.4 Gunstige staat van instandhouding

3.3 Geoorde fuut (beschreven in het besluit d.d. 21 december 2021)

3.3.1 Welk verbod wordt overtreden?

3.3.2 Toets aan artikel 3.3, lid 4 Wet natuurbescherming

3.4 Poelkikker (beschreven in het besluit d.d. 21 december 2021)

3.5 Weidevogels

3.6 Belangenafweging

3.2 Watervleermuis en de meervleermuis

3.2.1 Welk verbod wordt overtreden?

Uit het bij de aanvraag overlegde onderzoeken van Bureau Waardenburg en Regelink Ecologie & Landschap volgt dat het plangebied voor de watervleermuis en de meervleermuis essentieel foerageergebied vormt. Het verrichte onderzoek is op basis van landelijke protocollen en onder begeleiding van ecologisch deskundigen voldoende nauwkeurig vastgesteld zoals beschreven in hoofdstuk 2 van het activiteitenplan. In het navolgende wordt een samenvatting gegeven van de belangrijkste bevindingen van deze onderzoeken.

Bij onderzoek door Bureau Waardenburg in 2018 zijn vijf tot zeven watervleermuizen foeragerend boven de vloeivelden in het plangebied voor de woonwijk waargenomen. Naar aanleiding van dit eerste onderzoek is een nader onderzoek uitgevoerd door Regelink Ecologie & Landschap. Het doel van dit onderzoek was in de eerste plaats om te onderzoeken of het plangebied essentieel foerageergebied vormde voor de watervleermuis. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van luisterkastjes en telemetrie. Bij telemetrie worden individuen van een zender voorzien om de locatie van het dier te volgen. De luisterkastjes zijn gebruikt om de gebruikintensiteit van het gebied door vleermuizen te onderzoeken. Het onderzoek is uitgevoerd tijdens de kraamperiode, in de periode van 24 tot en

⁴ "Alternatief compensatie De Suikerzijde." Regelink Ecologie & Landschap, 26 april 2023

⁵ "Monitoring De Suikerzijde - vleermuizen Jaar 2". Bureau Regelink, rapport RA21209-2B, 26 januari 2023, en "Monitoring De Suikerzijde 2022". Altenburg & Wymenga, rapport 21-137/2022, 10 februari 2023

met 28 juni 2019. Tijdens het vangen van vleermuizen in het plangebied werden onverwacht ook grote aantallen meervleermuizen aangetroffen. Uiteindelijk zijn zes watervleermuizen en negentien meervleermuizen gevangen, waarvan vier watervleermuizen en één meervleermuis zijn gezenderd. In totaal zijn 487 opnamen van foeragerende vleermuizen gemaakt door de luisterkastjes

Op basis van het uitgevoerde onderzoek is geconcludeerd dat de gezenderde watervleermuizen afkomstig zijn van drie verschillende kraamkolonies. Deze kolonies bevinden zich volgens het onderzoek zich aan de Leegeweg in Groningen, in de buurt van de Zernike Campus en in Hoogkerk. Bij de kraamkolonie van watervleermuis aan de Leegeweg zijn zestien uitvliegende individuen geteld. Dit komt overeen met de omvang van een andere bekende kolonie in het Sterrebos in Groningen. Aangenomen wordt dat de andere kolonies een vergelijkbare omvang hebben. Het bleek niet mogelijk de exacte locatie van deze kolonies vast te stellen. De gezenderde individuen maken allemaal gebruik van de vloeivelden in het plangebied. Sommige individuen maakten vrijwel uitsluitend gebruik van het plangebied, terwijl andere individuen ook van andere plassen in de omgeving gebruik maakten. Uitgedrukt tegen de totale foerageertijd, wordt het plangebied 53%-85% van de beschikbare tijd gebruikt door de gezenderde watervleermuizen om te foerageren. Ook uit de opnames van het luisterkastje blijkt dat het plangebied de hele nacht gebruikt wordt door watervleermuizen om te foerageren.

De StAB zet in haar rapport vraagtekens bij het bestaan van drie verschillende kraamkolonies. Dit doet echter niks af aan de bevindingen over het gebruik van de vloeivelden in het plangebied door watervleermuizen om te foerageren. Juist de intensiteit van het gebruik is van belang om te bepalen of het om een essentieel foerageergebied gaat.

De gezenderde meervleermuis is afkomstig van een bekende kolonie in de wijk Selwerd. Het plangebied wordt vooral tussen 23:00 u. en 24:00 u. en tussen 2:30 u. en 3:15 u. gebruikt door het gezenderde individu. Daarbuiten ligt het gebruik van het gebied door meervleermuis aanmerkelijk lager. Het gebied wordt waarschijnlijk als tussenstop gebruikt op weg naar verder gelegen foerageergebieden, vermoedelijk het Leekstermeergebied. De kraamkolonie van meervleermuis in Selwerd is in 2018 geteld en bedroeg toen 122 volwassen individuen. Op basis van de vanggegevens maakt ca. 10-15% van de kraamkolonie en 50-100% van een (onbekende) mannenkolonie gebruik van het plangebied.

De StAB geeft in haar rapport aan dat de vloeivelden in het plangebied niet zouden functioneren als 'hoofdfoerageergebied' voor meervleermuis. Deze bevinding wordt ondersteund door het telemetrie-onderzoek waaruit is gebleken dat de vloeivelden als tussenstop functioneren voor deze soort. Ook de functie als tussenstop wordt in dit geval als essentieel beschouwd.

De conclusie luidt dat met de werkzaamheden essentieel foerageergebied voor de watervleermuis en meervleermuis wordt aangetast. Daarmee wordt het verbod van artikel 3.5, lid 4, van de Wet natuurbescherming overtreden. Ook leidt het aantasten van het essentiële foerageergebied tot het verstoren van exemplaren van watervleermuis en meervleermuis, zodat ook artikel 3.5, lid 2 wordt overtreden. Voor deze conclusie is niet relevant hoeveel vleermuizen exact zijn aangetroffen en gezenderd in het nader onderzoek. Niet in geschil is immers dat sprake is van essentieel foerageergebied voor zowel de watervleermuis als de meervleermuis.

3.2.2 Andere bevredigende oplossing

Het college van Gedeputeerde Staten kan wanneer een verbod van artikel 3.5 Wet natuurbescherming wordt overtreden, slechts een ontheffing verlenen indien geen sprake is van een andere bevredigende oplossing. Of een andere bevredigende oplossing bestaat, moet primair worden beoordeeld aan de hand van het doel van de ingreep.⁶

In de memorie van toelichting (MvT) bij de Wet natuurbescherming is daarover het volgende opgemerkt:⁷

Artikel 9 van de Vogelrichtlijn en artikel 16 van de Habitatrichtlijn stellen beide als voorwaarde dat er geen andere bevredigende oplossing mogelijk is, willen de lidstaten een afwijking van de verbodsbepalingen kunnen toestaan. (...) De Europese Commissie geeft in haar richtsnoer een toelichting op het begrip «geen andere bevredigende oplossing». Dit begrip veronderstelt dat er een probleem is dat moet worden opgelost. De oplossing die wordt gekozen moet de beste bescherming van de betreffende soorten verzekeren. Om de strikte bescherming van soorten te verzekeren, moeten de alternatieven worden beoordeeld in relatie tot de verbodsbepalingen. Dit

⁶ Zie bijvoorbeeld AbRvS 10 februari 2016 RVS:2016:335, r.o. 9.2.1, zoals ook genoemd in T&C milieurecht VIII, p. 1820.

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 348, nr. 3 p. 139

moet worden onderbouwd met objectief verifieerbare factoren, zoals wetenschappelijke en technische feiten. Een bevredigend alternatief lost het probleem op, terwijl de verbodsbepalingen van de richtlijn zoveel mogelijk worden gerespecteerd.

Het Guidance document waar hier naar wordt verwezen onderscheidt daarin een drietal deelvragen (p. 58):

Based on the case law of the Court on derogations under Article 9 of Directive 79/409/EEC108, especially in Case C-10/96, an analysis of whether there is "no other satisfactory alternative" can be considered as having three parts: What is the problem or specific situation that needs to be addressed? Are there any other solutions? If so, will these resolve the problem or specific situation for which the derogation is sought?

Waarbij nog van belang is dat:

The analysis of whether "there is no other satisfactory alternative" presumes that a specific problem or situation exists and needs to be tackled. The competent national authorities are called upon to solve this problem or situation by choosing, among the possible alternatives, the most appropriate that will ensure the best protection of the species while solving the problem/situation. To ensure the strict protection of species, these alternatives must be assessed with regard to the prohibitions listed in Article 12. They could involve alternative locations (or routes), different development scales or designs, or alternative activities, processes or methods (...) According to the Advocate General in case C-10/96, this term "may be interpreted as meaning a solution which resolves the particular problem facing the national authorities, and which at the same time respects as far as possible the prohibitions laid down in the Directive; a derogation may only be allowed where no other solution which does not involve setting aside these prohibitions can be adopted."

Het probleem waarvoor de gemeente Groningen zich geplaatst ziet, is de grote woningnood in Nederland in het algemeen en in de gemeente Groningen in het bijzonder. Dit maakt het noodzakelijk om extra woningen te bouwen. Met het Rijk is wat dat betreft een opgave afgesproken van in totaal 20.000 woningen. Dat is de opgave waarvoor de gemeente Groningen staat. Kwantitatief is de opgave zodanig dat geen mogelijkheid bestaat zonder de inzet van het voormalige fabrieksterrein te voldoen aan de opgave. Daarnaast zijn ook kwalitatief de opties voor alternatieven zeer beperkt. Immers, de woningbouw moet aansluiten bij de actuele woningbehoeftes, zowel waar het gaat om de locatie waar de woningen verrijzen als op de verschillende soorten woningen en wijken waar behoefte aan bestaat.

Naar het oordeel van het college van Gedeputeerde Staten is er derhalve geen andere bevredigende oplossing voor de kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwopgave waarvoor Groningen staat. Het afzien van die opgave kan niet als realistisch alternatief beschouwd worden. Uit rechtspraak volgt dat indien geen alternatief voorhanden is dat de overtreding van de verbodsbepalingen voorkomt, gekozen dient te worden voor die oplossing die de nadelige gevolgen voor de soorten zo veel als mogelijk beperkt.⁸ De alternatievenafweging dient daarom in te gaan op facetten zoals de gekozen locatie, planning, werkwijze en inrichting.

Voor wat betreft de locatiealternatieven wordt in de eerste plaats verwezen naar de ruimtelijke keuzes die de gemeente Groningen in de afgelopen jaren heeft gemaakt en de in dat kader gevolgde mer procedure, naar onderdeel in hoofdstuk 6 van het activiteitenplan, de aanvullingen daarop van 23 juli, 19 augustus en 26 augustus 2021, zoals nader toegelicht in de zienswijze ten behoeve van de voorlopige voorziening. Daarmee is concreet onderbouwd dat er geen alternatieve locaties zijn om in de behoefte voor stedelijk wonen te voorzien. Andere (her)ontwikkellocaties zoals de Reitdiepzone, Meerstad, de Stadshavens en De Held III zijn niet groot genoeg om in de totale opgave te voorzien en beantwoorden ten dele ook aan een ander type vraag aan woningen.

De volgende gebieden zijn overwogen en afgevalen als geschikt alternatief:

- het gebied ten noordoosten van de stad Groningen, tussen Beijum en Lewenborg. Dit gebied bestaat uit weidevogelleefgebied en heeft ook een belangrijke recreatiefunctie voor inwoners van de stad;
- het gebied ten zuiden van de stad, tussen de bebouwde kom van Haren en Groningen. Dit gebied heeft landschappelijke en erfgoedwaarden. In een bestuursakkoord is vastgelegd dat dit gebied tot 2040 niet bebouwd zal worden;
- het gebied richting Garmerwolde en Ten Boer. Ook voor dit gebied geldt dat in een bestuursakkoord woningbouw is uitgesloten. Tevens is het gebied aangewezen als leefgebied voor akkervogels
- het gebied rond Dorkwerd en Leegkerk. Dit gebied heeft grote (en beschermd) archeologische en cultuurhistorische waarde. Tevens ligt een groot deel van het gebied in de milieucontouren van de suikerfabriek in Hoogkerk en zijn de nabijgelegen ontsluitingswegen al maximaal benut. Ook is dit gebied aangewezen als leefgebied voor weidevogels;
- het gebied ten noordwesten van de stad (Koningslaagte). Ook dit gebied heeft grote ecologische en landschappelijke waarde, onder andere voor weidevogels.

⁸ Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 10 februari 2016 (ECLI:NL:RVS:2016:335).

De gekozen locatie biedt bovendien voordelen vanuit mobiliteit en bereikbaarheid, dichtbij de stad gelegen waardoor minder automobiliteit wordt gegeneerd. Bovendien beantwoordt de gekozen locatie aan de behoefte aan stedelijke woonvormen. Ten slotte is ook van belang dat ook andere locaties nadelige effecten zullen hebben voor beschermde soorten. Het realiseren van de woonwijk op een andere plek wordt ook daarom niet als bevredigende oplossing beschouwd.

Voor de verdere uitvoeringsalternatieven geldt dat de gemeente Groningen, blijkens het nieuwe plan van aanpak voor compensatie van essentieel foerageergebied en de oorspronkelijke aanvraag, bij de uitvoering en in de planning zoveel mogelijk rekening houdt met kwetsbare periode van aanwezige beschermde soorten. Het college van Gedeputeerde Staten hebben deze planning geborgd als voorschrift aan dit besluit. Een andere planning biedt daarom geen bevredigend alternatief.

Uit het voorgaande volgt dat er geen ander bevredigend alternatief bestaat voor de werkzaamheden die in aanvraag staan beschreven.

3.2.3 *Dwingende reden van groot openbaar belang*

Van de overtreding van de verboden in artikel 3.5 kan door het college van Gedeputeerde Staten ontheffing worden verleend indien een bijzonder belang daartoe aanwezig is. Onder meer kan ontheffing worden verleend indien sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang (artikel 3.8, lid 5, onder b, ten derde, Wet natuurbescherming). In dit belang is de ontheffing voor watervleermuis en meervleermuis door de gemeente Groningen aangevraagd. Het college kan de ontheffing verlenen wanneer het publieke belang dat gediend wordt met de ingreep opweegt tegen het belang van het behoud van de biodiversiteit.

In dit geval oordeelt het college dat het belang van het project De Suikerzijde en de woningbouw die dit oplevert, opweegt tegen het belang van het behoud van biodiversiteit. Bij deze afweging speelt ook mee dat er compenserende maatregelen worden genomen voor de getroffen soorten door de gemeente Groningen. Deze maatregelen zijn bovendien van dien aard dat andere soorten, waarvoor geen ontheffing verleend hoeft te worden maar die nu wel aanwezig kunnen zijn in het plangebied, ook een geschikt leefgebied krijgen. Het college verwijst verder ook nog naar paragraaf 3.6.3 voor een aanvullende belangenafweging.

Naar vaste rechtspraak is een woningbouwopgave, zoals hier aan de orde, een dwingende reden van groot openbaar belang dat kan rechtvaardigen een ontheffing te verlenen.

3.2.4 *Gunstige staat van instandhouding*

Een ontheffing kan slechts worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Voor de vraag op welke schaal de staat van instandhouding moet worden beoordeeld is een aantal gezichtspunten van belang. In de MvT is daarover het volgende opgemerkt:⁹

De richtlijnen zijn niet geheel eenduidig ten aanzien van de vraag op welke geografische schaal een gunstige staat van instandhouding voor de onderscheiden vogelpopulaties en hun leefgebieden en voor de habitats en soorten moet worden gerealiseerd. Ook het Europese Hof van Justitie heeft zich daar nog niet expliciet over uitgesproken. Uit de doelstellingen en systematiek van de richtlijnen (de overwegingen van de richtlijnen, de artikelen 2 en 3 van Vogelrichtlijn en de artikelen 2 en 3 van de Habitatrichtlijn) blijkt dat beoogd wordt om in ieder geval op netwerkniveau een gunstige staat van instandhouding te realiseren. De richtlijnen maken evenwel geen onderscheid ten aanzien van de door elke lidstaat te leveren inspanning om op netwerkniveau dit resultaat te bereiken, ingeval daarvoor herstelmaatregelen noodzakelijk zijn. Lidstaten zullen in principe derhalve – ook gezien het beginsel van loyale samenwerking als verankerd in artikel 4, derde lid, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) – op het eigen grondgebied de nodige maatregelen moeten nemen met het oog op herstel van de vogels en hun leefgebieden en de habitats en soorten die niet in een gunstige staat verkeren. (...)

De Nederlandse interpretatie van de richtlijn is – in lijn met het voorgaande – dat op landelijk niveau voor de onderscheiden soorten en habitats een gunstige staat van instandhouding moet worden gerealiseerd, maar niet per individueel gebied. De juistheid van deze interpretatie wordt gedeeld door de Europese Commissie en door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Een landelijke benadering, in plaats van de aanname dat voor elk afzonderlijk gebied een gunstige staat van instandhouding moet worden gerealiseerd, biedt ruimte om herstelopgaven voor soorten en habitats neer te leggen in de gebieden waar zij niet alleen ecologisch, maar ook gezien de menselijke activiteiten in en rond de gebieden, het beste kunnen worden gerealiseerd. Dit wordt ook wel «strategisch lokaliseren» genoemd.

⁹ MvT, p. 75/76

Het wettelijke uitgangspunt dat moet worden gekeken naar de landelijke staat van instandhouding van een soort is ook in de rechtspraak overgenomen.

In de MvT wordt verwezen naar AbRvS 5 november 2008, zaaknr. 200802545/1 (Voordelta) en AbRvS 16 maart 2011, zaaknr. 200902380/1/R2 (Noordzeekustzone). Voorts kan worden gewezen op is ECLI:NL:RVS:2013:CA3622, r.o 3.1:

3.1. De rechtbank heeft terecht overwogen dat de kolgans een soort is die het gehele jaar wordt beschermd en dat het daarom niet is toegestaan te streven naar een minimum populatieomvang in de zomer. Dat de kolganzen die 's zomers in Nederland broeden, dat voor een belangrijk deel door menselijk handelen doen zoals het college stelt, maakt dit niet anders. Uit artikel 68, eerste lid, van de Ffw, volgt niet dat de kolgans slechts in bepaalde periodes van het jaar is beschermd. Dat de maatregelen geen invloed zullen hebben op de gunstige staat van instandhouding, omdat het aantal in Nederland broedende kolganzen is te verwaarlozen ten opzichte van de populatie kolganzen in noordwest Europa, zoals het college betoogt, leidt niet tot een ander oordeel. Artikel 68, eerste lid, van de Ffw, ziet niet op de gunstige staat van instandhouding in Europa, maar op de gunstige staat van instandhouding binnen Nederland.

Het college van Gedeputeerde Staten sluit aan bij dit beoordelingskader en toetst dus aan het effect op de landelijke staat van instandhouding van de betreffende soorten.

Het college van Gedeputeerde Staten verwijst wat de praktische aspecten van die toetsing onder meer naar het Guidance document "Wind energy developments and Natura 2000":

What does favourable conservation status mean in practice? The ultimate objective of the Habitats Directive is to ensure that the species and habitat types covered reach what is called a 'favourable conservation status' and that their longterm survival is deemed secure across their entire natural range within Europe. In the case of the species covered by the Directive (ref Article 1(i)) this means that:

- populations are maintaining themselves over the long term and are no longer showing signs of continuing decline;*
- their natural range is not being reduced;*
- there is, and will probably continue to be, a sufficiently large habitat to maintain its populations on a long-term basis.*

Afhankelijk van de verhouding tussen de landelijke staat van instandhouding en de lokale of regionale staat van instandhouding van een bepaalde soort, is een toets op lokaal of regionaal niveau relevant. Lokale of regionale populaties van diersoorten kunnen namelijk in belangrijke mate bijdragen aan het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk, en uiteindelijk op Europees niveau.

De huidige staat van instandhouding van de watervleermuis is gunstig. De soort is op de Rode Lijst vermeld als 'thans niet bedreigd' (Rode Lijst, 2020). Landelijk lijkt de soort in aantal toe te nemen, hoewel de groei van de populatie wel stagneert. De soort komt landelijk wijdverspreid voor. Ook in de provincie Groningen komt de soort algemeen voor. De ingreep heeft naar verwachting impact op een deel van de lokale populatie. Er werd lange tijd aangenomen dat er slechts één kolonie van watervleermuizen in de stad Groningen aanwezig was, welke alleen uit mannetjes zou bestaan. Daarmee zou er geen sprake zijn van een levensvatbare populatie. In het vleermuisonderzoek ten behoeve van deze ontheffing zijn echter drie aanvullende verblijfplaatsen vastgesteld. Mogelijk zijn er nog meer kolonies aanwezig in de stad, maar deze zijn niet bekend. Het verlies van essentieel foerageergebied kan gevolgen hebben voor de lokale populatie.

De huidige staat van instandhouding van meervleermuis is matig ongunstig. De soort is op de Rode Lijst vermeld als 'thans niet bedreigd' (Rode Lijst, 2020). Landelijk komt de soort vooral in Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland, Friesland en Groningen algemeen voor. In de andere provincies is de soort minder algemeen. De aantallen overwinterende mannelijke meervleermuizen lijken sterk in aantal toe te nemen, terwijl de zomerpopulatie sinds 2005 licht lijkt af te nemen. De trend in de staat van instandhouding is echter als ongunstig te beschouwen. Dit heeft onder meer te maken met de energietransitie, waardoor verblijfplaatsen van meervleermuis onder druk komen te staan en waardoor de kwaliteit van het hele gebied afneemt.

Lokaal is er slechts één bekende kraamkolonie van meervleermuizen. Deze kolonie bestaat uit ca. 120 dieren die wisselen tussen twee locaties. Op basis van het nader onderzoek voor deze ontheffing wordt ook de aanwezigheid van een (nog onbekende) mannenkolonie verwacht. (Mannelijke en vrouwelijke meervleermuizen leven in de kraamperiode gescheiden). De voorgenomen ingreep kan naar verwachting vooral een effect hebben op deze mannenkolonie, gezien de grote gebruiksintensiteit van de mannenkolonie van het huidige foerageergebied in het plangebied voor de woonwijk; dat foerageergebied gaat door de ingreep verloren. Meervleermuizen zijn daarnaast territoriaal en hebben een grote homerange, waardoor de stad Groningen te klein is om ruimte te bieden aan andere kolonies van meervleermuis. Het verlies van essentieel foerageergebied kan daarom gevolgen hebben voor de lokale populatie.

De aanleg van de woonwijk heeft dus effect op de lokale staat van instandhouding van beide soorten, omdat (op termijn) door de realisatie daarvan (een deel van) het essentieel foerageergebied van watervleermuis en meervleermuis verloren gaat. Er zijn echter compenserende en mitigerende maatregelen voorzien die dat mogelijke effect wegnemen.

De gemeente hanteert een aantal ecologische randvoorwaarden. Daarnaast voorziet het project in compenserende maatregelen die ook zijn geborgd in de voorschriften. Samengevat komt dit neer op het volgende:

- werken buiten de kwetsbare periode;
- fasering van de werkzaamheden;
- aanleg van compensatiegebieden (nieuwe foerageergebieden);
- beperken van (bouw)verlichting;
- afscherming van het werkgebied;
- opstellen van een ecologisch werkprotocol;
- begeleiding van de werkzaamheden door een ecologisch deskundige;
- monitoring;

De totale compensatieopgave is vastgesteld op 14 hectare vervangend foerageergebied voor watervleermuis en meervleermuis. Deze opgave wordt ingevuld in verschillende gebieden:

1. Compensatiegebied 1: dit gebied is gerealiseerd in de winter van 2020-2021 en voorziet in 7 hectare nieuw foerageergebied. Het gebied is gelegen ten zuiden van de spoorlijn Groningen-Leeuwarden en ten oosten van de Johan van Zwedenlaan. Uit de ecologische monitoring in 2021 en 2022 blijkt dat het gebied functioneel is. Figuur 2 geeft een weergave van de inrichting van compensatiegebied 1;
2. Compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde): dit gebied voorziet in 5 hectare nieuw foerageergebied en wordt gerealiseerd in twee fasen. Het zuidelijk deel wordt vanaf het najaar van 2024 ingericht. Het noordelijk deel vanaf het najaar van 2025. Het gebied is gelegen binnen het plangebied voor het noordelijk deel van De Suikerzijde. Het ligt direct ten noorden van de spoorlijn Groningen-Leeuwarden, ten oosten van de Johan van Zwedenlaan en tussen het Hoendiep en compensatiegebied 1. Het functioneert dan ook als verbinding tussen het Hoendiep en compensatiegebied 1. Figuur 3 geeft de inrichting van het gebied weer;
3. Voor de resterende opgave van 2 hectare geeft de gemeente in het plan van aanpak twee mogelijkheden:
 - compensatiegebied 3a. Westpark - Skivijver: dit gebied kan voorzien in maximaal 3,1 hectare compensatiegebied. Het is gelegen ten noorden van het plangebied, op ca. 250 meter van het Hoendiep. Figuur 4 geeft een weergave van het gebied, of;
 - compensatiegebied 3b. De Held - Merodegraft: dit gebied kan voorzien in 3,6 hectare en is gelegen op ca. 1,5 km van het plangebied in de wijk De Held, tussen de Han Diekmannkade en de Anna Blamanstraat tot het Roege Bos. Figuur 5 geeft een weergave van het gebied;

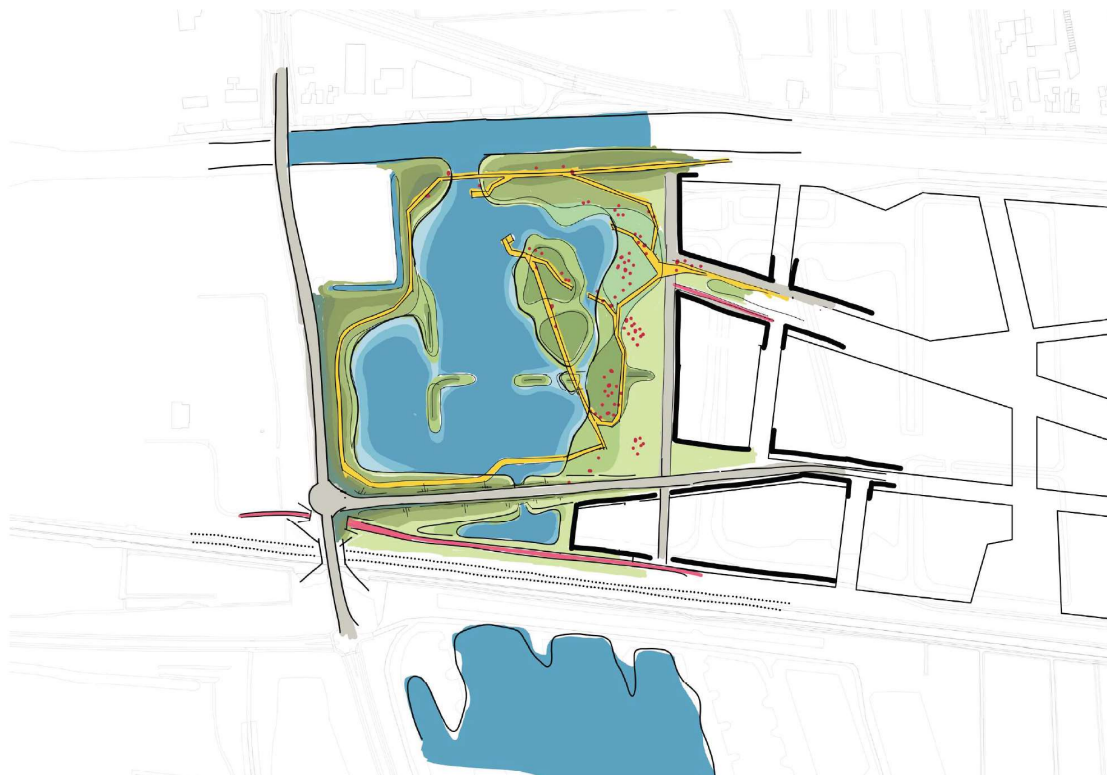
De gemeente geeft aan nog een omgevingsproces te moeten doorlopen over de inrichting van de compensatiegebieden 3a (Westpark - Skivijver) en 3b (De Held - Merodegraft). De gemeente is wel voornemens beide gebieden in te richten. Voor de beoordeling van de ontheffingsaanvraag en het nieuwe plan van aanpak staat de vraag centraal in hoeverre de door de gemeente voorgestelde compensatiegebieden de effecten op de staat van instandhouding van watervleermuis en meervleermuis teniet kunnen doen. De staat van instandhouding moet immers gewaarborgd blijven. Als beide opties dezelfde zekerheid bieden ten aanzien van de staat van instandhouding, dan maakt het niet uit welke van beide opties uiteindelijk gerealiseerd wordt, zolang er maar tijdig voldoende compensatiegebied beschikbaar is dat ook functioneel kan zijn. Kortom, in de beoordeling en de gesteld voorschriften staat centraal dat de maatregelen zo optimaal mogelijk zijn om te voorkomen dat er afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (artikel 3.8, lid 5 onder c, Wnb).

Figuur 2: Ontwerp voor de inrichting van compensatiegebied 1

De locatie van de compensatiegebieden is zo gekozen dat dit voor de gevonden watervleermuis-verblijfplaatsen en meervleermuis-verblijfplaats bereikbaar is. De watervleermuis heeft een beperktere actieradius dan de meervleermuis en is daarom als maatgevende soort beschouwd. De compensatiegebieden liggen binnen de actieradius van de verschillende aangetoonde watervleermuisverblijven. Daarnaast is bij de locatiekeuze van de compensatiegebieden rekening gehouden met de bestaande vliegroutes van watervleermuis en meervleermuis, zoals zijn aangetoond in het telemetrieonderzoek. Door de compensatiegebieden zoveel mogelijk op bestaande vliegroutes te leggen, is de kans zeer groot dat deze snel ontdekt en gebruikt zullen worden door meervleermuis en watervleermuis. Voor compensatiegebieden 1 en 2 (Park De Suikerzijde) geldt dat deze binnen of direct grenzend aan het huidige leefgebied liggen. Hiervan mag dus aangenomen worden dat deze te vinden zijn. Voor compensatiegebied 3a (Westpark - Skivijver) geldt dat hier eerder individuen van twee van de drie verblijfplaatsen van watervleermuis en van de verblijfplaats van meervleermuis zijn aangetroffen. Van de watervleermuisen die uit de richting van het Hoendiep kwamen, zijn eerder geen individuen in het Westpark aangetoond. Echter wordt aangenomen dat de beperkte afstand tot het Hoendiep (250 meter) het Westpark vindbaar maakt. Compensatiegebied 3b (De Held - Merodegraft) ligt binnen de maximale vliegafstand van alle verblijfplaatsen van watervleermuis en op een bestaande vliegroute vanaf de verblijfplaats in Zernike. In het verleden zijn er ook watervleermuisen waargenomen en recent is, ten zuiden van de Leegeweg, ook soms een enkele meervleermuis aangetroffen, maar de plas is op het moment niet geschikt meer voor vleermuizen vanwege de gebrekkige waterkwaliteit. Er kan dus wel aangenomen worden dat zowel watervleermuisen als meervleermuisen de plas snel herontdekken wanneer de omstandigheden weer geschikt zijn.

Voor de inrichting van de compensatiegebieden is een aantal ecologische inrichtingsvoorwaarden gehanteerd. Deze voorwaarden zijn beschreven in de notitie "Alternatief compensatie De Suikerzijde." Regelink Ecologie & Landschap, 26 april 2023 en paragraaf 7.2 van het nader onderzoek naar vleermuizen "Telemetrieonderzoek Watervleermuis Suiker Unie Groningen in het kader van de Wet natuurbescherming." Regelink Ecologie & Landschap, 3 februari 2020. Deze voorwaarden hebben onder andere betrekking op de maatvoering van het open water; de waterdiepte; de voedselbeschikbaarheid; de luwte en het tegengaan van verstoring. Door deze voorwaarden te volgen, is er een grote mate van zekerheid dat het gebied geschikt zal zijn voor watervleermuis en meervleermuis.

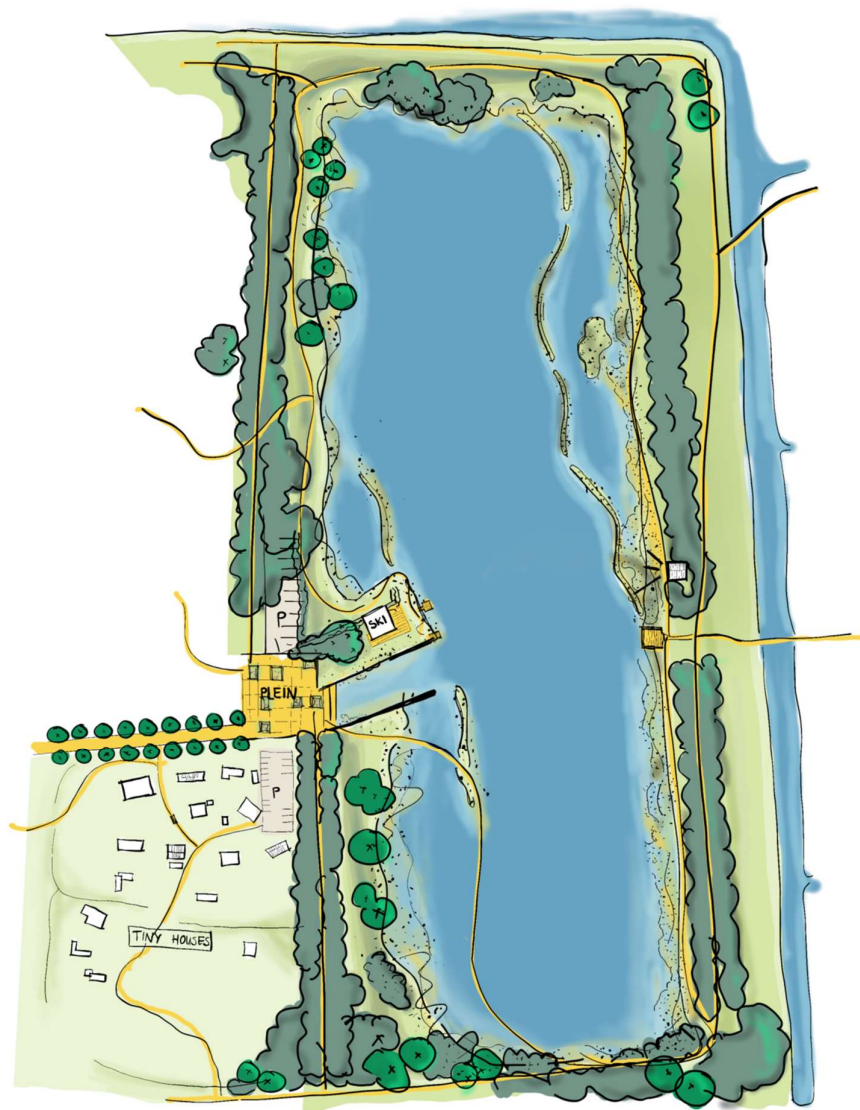
Figuur 3: Ontwerp voor de inrichting van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde)

Voor compensatiegebied 1 is een aantal voormalige vloeivelden vergraven tot een groter wateroppervlak. De waterdiepte is zo ingericht dat het water snel opwarmt, om zo de ontwikkeling van macrofauna te stimuleren. Het gebied draagt voor ca. 7 hectare bij aan de compensatieopgave. Uit de monitoring van het gebied is inmiddels gebleken dat het ecologisch gezien kan functioneren. Zowel meervleermuis als watervleermuis zijn ook al in compensatiegebied 1 waargenomen.

Compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) wordt gerealiseerd door een waterpartij van ca. 5 hectare aan te leggen. Het waterpeil wordt verbonden aan het niveau van het Hoendiep (-0,93 m NAP). Hierdoor ontstaat een stabiele waterhuishouding die goed te reguleren valt. De waterdiepte wordt overwegend 1 meter tot maximaal 2 meter diep. Hierdoor kan de huidige waterbodem grotendeels onaangeroerd blijven, wat een positief effect heeft op de voedselbeschikbaarheid in het gebied. Er wordt luwte gecreëerd door aanleg van een eiland en waar nodig aanplant (luwte gevende beplanting) van inheemse begroeiing. De dijklichamen worden deels verlaagd, ook gelet op de stabiliteit van de dijken. Hierdoor neemt de luwte misschien iets af, maar niet dusdanig dat het gebied niet meer functioneel is. De voorgenomen inrichting voorziet in voldoende oeverlengte met bijbehorende vegetatie, waardoor gunstige omstandigheden voor de ontwikkelingen van macrofauna en insecten ontstaan. Eventuele verlichting in het park wordt zo geplaatst dat geen uitstraling op het wateroppervlak plaatsvindt om verstoring van vleermuizen te voorkomen. Dit compensatiegebied vormt tevens een verbinding tussen het Hoendiep en compensatiegebied 1.

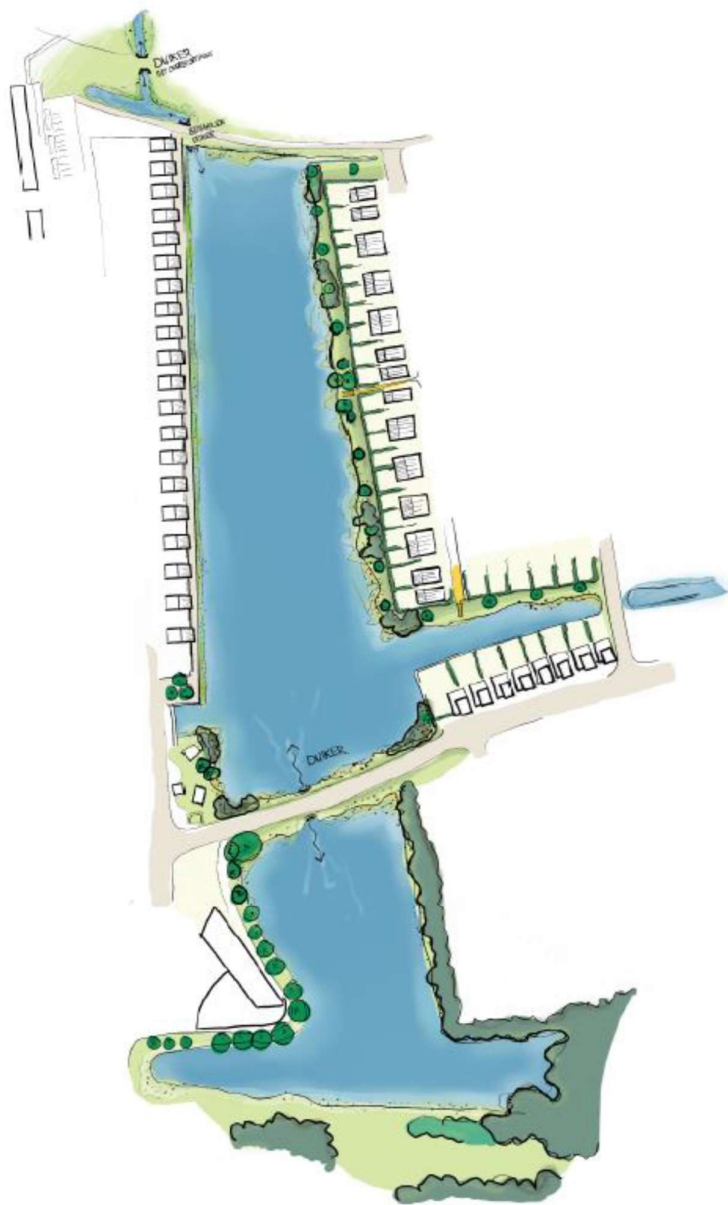
Compensatiegebied 3a (Westpark - Skivijver) ligt in een gebied waar jarenlang tarragrond van de voormalige suikerfabriek is opgebracht. Het gebied ligt daarom hoger dan het omliggende landschap. In het gebied is een grote waterplas aanwezig van ca. 5,4 hectare, omringd met dijken met groenblijvende bomen en struiken. In de waterplas is een waterskibaan met een waterdiepte van 1,7 meter aanwezig met een zandbodem. Daarbuiten loopt de waterdiepte terug naar ca. 1 meter, aan de randen oplopend tot ca. 0,4 meter. Om het gebied geschikter te maken wordt in de noordoosthoek van de plas ca. 0,9 hectare opnieuw ingericht. Hierbij worden pieren hersteld om de oever te beschermen tegen golfslag en te zorgen voor extra luwte. Daarnaast worden zoveel mogelijk natuurvriendelijke

oeveren aangelegd. Hierbij is het de bedoeling om de waterplas aan de zuidwest- en westkant met ca. 0,5 hectare te vergroten. Deze maatregelen tezamen zouden voor 3,1 hectare kunnen bijdragen aan de compensatieopgave.

Figuur 4: Ontwerp voor de inrichting van compensatiegebied 3a (Westpark - Skivijver)

Compensatiegebied 3b (De Held - Merodegraft) bestaat uit een bestaande waterplas in de wijk De Held. De waterkwaliteit is momenteel niet goed, waardoor het gebied ongeschikt is geworden voor vleermuizen. Door de aanleg van duikers kan het water verbonden worden met het omliggende watersysteem in polder De Oude Held en rond het Roege Bos. Hierdoor zal de doorstroming in het gebied verbeteren en de waterkwaliteit verbeteren. Rondom de vijvers worden natuurvriendelijke oevers en oeverbeplanting aangebracht. Hierbij wordt ook wat differentiatie in waterdiepte langs de randen gemaakt. Deze maatregelen hebben een positief effect op de ontwikkeling van macrofauna en insecten en zorgen ook voor extra luwte. Verder wordt de straatverlichting langs de Han Diekmannkade aangepast zodat deze het wateroppervlak niet meer beschijnt. Door de maatregelen zou het gebied van 3,6, waarvan 2,2 ha aaneengesloten wateroppervlak (ten noorden van de Leegeweg) hectare weer geschikt worden als foerageergebied voor water- en meervleermuizen.

Figuur 5: Ontwerp voor de inrichting van compensatiegebied 3b (De Held - Merodegraft)

Nu in afwijking van de oorspronkelijke aanvraag ook bestaand wateroppervlak als compensatiegebied wordt gebruikt, is de nulsituatie voor watervleermuis en meervleermuis van extra belang. Voor nieuw water geldt dat dit altijd als compensatiegebied kan meetellen als het functioneert. Aangezien de soorten afhankelijk zijn van wateroppervlak om te foerageren kan bij afwezigheid van water eenvoudig geconcludeerd worden dat het gebied geen functie heeft voor de soorten. De nulsituatie is dan duidelijk. Dit geldt voor compensatiegebied 1. In dit gebied was in de nulsituatie geen geschikt water beschikbaar als foerageergebied. Voor het nieuwe compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) geldt dat het op de plek ligt van het bestaande leefgebied. Hier is de uitgangssituatie bekend via het nader onderzoek naar vleermuizen door Regelink Ecologie & Landschap in 2020. De inrichting van het gebied wordt aangepast waardoor eigenlijk een nieuwe situatie ontstaat die als zodanig gemonitord kan worden. Voor compensatiegebied 3a

(Westpark - Skivijver) geldt dat het gebied mogelijk al gebruikt wordt door vleermuizen. Uit de monitoring van de Gemeentelijke Ecologische Structuur in 2021 blijkt dat het Westpark hoogstens een beperkte functie vervult als foerageergebied. Er zijn slechts lage aantallen water- en meervleermuizen waargenomen. Er bestaat daardoor voldoende zekerheid dat maatregelen kunnen leiden tot een hogere functionaliteit van het gebied. Het huidige wateroppervlak is op basis van expert judgement voor de helft meegerekend bij het bepalen van de compensatie die het gebied oplevert. Dit achten wij verdedigbaar. Voor compensatiegebied 3b (De Held - Merodegracht) geldt dat de waterkwaliteit nu dusdanig slecht is dat het gebied niet kan functioneren als foerageergebied. Ook is uit het telemetrieonderzoek in 2020 gebleken dat water- en meervleermuizen nauwelijks gebruik maakten van het gebied. Daarmee is de nulsituatie vergelijkbaar met die van compensatiegebied 1. Het volledige oppervlakte kan meetellen als compensatiegebied.

Met de voorgenomen inrichting van de verschillende compensatiegebieden ontstaat voldoende geschikt foerageergebied voor watervleermuis en meervleermuis om te voldoen aan de opgave van 14 hectare. Bij de inrichting is rekening gehouden met de belangrijkste ecologische randvoorwaarden:

- maatvoering van het open water: de gebieden hebben voldoende omvang om zowel voor watervleermuis als meervleermuis geschikt te zijn. Onder overname van de bevindingen van de StAB is er meer ruimte om ook kleinere compensatiegebieden zoals compensatiegebied 3b (De Held - Merodegracht) mee te tellen bij de invulling van de compensatieopgave. Deze conclusie wordt ondersteund door bureau Regelink in de ecologische onderbouwing bij het gewijzigde plan van aanpak;
- waterdiepte: de gekozen waterdiepte zorgt voor een goede balans tussen snel opwarmen van het water en voldoende zekerheid dat gebieden niet droogvallen tijdens droge en warme periodes. Ook het verbinden van waterpartijen met omliggende watersystemen draagt hieraan bij;
- voedselbeschikbaarheid, bij de inrichting is rekening gehouden met gunstige omstandigheden voor de ontwikkeling van macrofauna en insecten, bijvoorbeeld door de inrichting van de oever, inclusief de oevervegetatie en het zoveel mogelijk behouden en waar nodig aanvullen van een voedselrijke sliblaag;
- luwte: er wordt gezorgd voor voldoende luwte door het behoud van hoger gelegen dijken rondom het water en waar nodig de aanleg van eilandjes en het herstel van pieren. Ook wordt waar nodig extra vegetatie aangebracht;
- tegengaan van verstoring: de straatverlichting wordt aangepast om verstoring te beperken;

Door deze voorwaarden te volgen bij de inrichting is er een grote mate van zekerheid dat de verschillende compensatiegebieden geschikt zullen zijn als foerageergebied voor watervleermuis en meervleermuis. De invulling van deze ecologische randvoorwaarden wordt geborgd via de gewijzigde voorschriften waarin is vastgelegd dat de gebieden conform het plan van aanpak van de gemeente en volgens bepaalde randvoorwaarden ingericht moeten worden. Evenwel acht het college het wel nodig een aantal ontwerpeisen in de voorschriften vast te leggen om het functioneren van de gebieden zo zeker mogelijk te maken, ook op langere termijn. Ook wordt een rekenregel vastgelegd waarmee bepaald wordt of aan de compensatieopgave van 14 hectare is voldaan.

De fasering van de aanleg van compensatiegebieden en van werkzaamheden in het oorspronkelijk leefgebied is dusdanig dat er altijd voldoende foerageergebied voor vleermuizen beschikbaar is. Eind 2020 / begin 2021 is het compensatiegebied 1 ingericht, waarmee ca. 7 hectare extra foerageergebied is ontstaan. In het najaar van 2023 worden grondwerkzaamheden uitgevoerd in het oostelijk deel van het plangebied en worden de meest oostelijke vloeivelden gedempt. Hiervoor is ca. 4 hectare compensatie nodig, waardoor er nog 3 hectare overmaat overblijft.

Tevens wordt in 2023 het waterpeil in de overige bassins verlaagd tot het niveau van het Hoendiep. Dit is de eerste stap voor de inrichting van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde). Het lagere waterniveau betekent ook dat het water sneller opwarmt, wat gunstig is voor de voedselvoorziening voor vleermuizen. Het verlagen van het waterniveau is ook nodig voor de stabiliteit van de dijken. Als het waterpeil slechts in een deel van de bassins verlaagd zou worden (voor de aanleg van het park), ontstaan drukverschillen tussen de verschillende bassins. Het verlagen van het waterpeil en, mogelijk, verbreden van de dijkvoet heeft naar de verwachting van de gemeente voor de westelijke vloeivelden slechts een beperkte invloed op het totale wateroppervlak omdat de taluds steil zijn. De gemeente verwacht dus een beperkte invloed op de hoeveelheid beschikbaar foerageergebied voor vleermuizen. NMF e.a. hebben echter zorgen over het droogvallen van (delen van) het middelste vloeiveld. Dit zou invloed hebben op het totale beschikbare foerageergebied. Daarom acht het college het noodzakelijk op dit punt aanvullende

voorwaarden in de voorschriften op te nemen om de beschikbaarheid van voldoende foerageergebied te allen tijde te garanderen.

Ook compensatiegebieden 3a (Westpark - Skivijver) en 3b (De Held - Merodegraft) worden zoveel mogelijk in 2023 gerealiseerd, met mogelijke doorloop van de werkzaamheden in 2024. In deze fase is in ieder geval 7 hectare beschikbaar in compensatiegebied 1 en 12,5 hectare in de huidige vloeivelden (ervan uitgaande dat het middelste vloeiveld niet (deels) droogvalt).

In het najaar van 2024 wordt de zuidkant van het park binnen het plangebied ingericht (compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde)). In het actieve seizoen van vleermuizen in 2025 blijft voldoende foerageergebied beschikbaar. Compensatiegebied 1 levert ca. 7 hectare op, en de resterende vloeivelden ca. 8,5 hectare. Samen levert dit al voldoende leefgebied op. Daar komt dan nog het eerste deel van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) bij. Dit gebied levert in deze fase minimaal 2 hectare aanvullende compensatie op. Ook in deze fase dient in totaal ten minste 14 ha optimaal foerageergebied beschikbaar te zijn. In totaal is er in deze fase dus 17,5 ha beschikbaar.

In het najaar van 2025 wordt het noordwestelijke vloeiveld (ca. 3,5 hectare) verder als compensatiegebied ingericht. In het middelste vloeiveld is dan nog ca. 5 hectare van het oorspronkelijk leefgebied beschikbaar. Samen met het eerste compensatiegebied van ca. 7 hectare is er dan 12 hectare beschikbaar waarvan het functioneren al is aangetoond. In deze fase is dus voor het eerst de compensatie in het zuidelijk deel van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde), compensatiegebied 3a (Westpark - Skivijver) of compensatiegebied 3b (De Held - Merodegraft) echt nodig om te zorgen dat voldoende leefgebied voor vleermuizen aanwezig blijft. De voorschriften voorzien er in die fase in dat het compensatiegebied functioneel kan zijn en dat er aantoonbaar voldoende compensatiegebied is gerealiseerd, voordat het te compenseren gebied verdwijnt.

In het najaar van 2026 wordt het middelste vloeiveld gedempt. In deze fase moet uiteraard de volledige compensatieopgave van 14 hectare aantoonbaar functioneel kunnen zijn. De totale compensatie kan nog verder oplopen wanneer alle compensatiegebieden volledig gerealiseerd worden. Dit hangt er vanaf in hoeverre de gemeente er in slaagt alle compensatiegebieden volledig te realiseren. Voor het waarborgen van de staat van instandhouding van de betrokken soorten is het noodzakelijk dat er ten minste 14 hectare wordt gerealiseerd en hier voorzien in de voorschriften in. Het college acht het wel wenselijk dat de compensatieopgave verdeeld wordt over alle beoogde compensatiegebieden, omdat zodoende het netwerk van leefgebied het meest versterkt wordt. Het is echter niet noodzakelijk dat alle beoogde compensatiegebieden volledig gerealiseerd worden.

De uitvoering van de werkzaamheden wordt zoveel mogelijk buiten de kwetsbare periode uitgevoerd, om verstoring van vleermuizen te voorkomen. Tevens wordt het gebruik van bouwverlichting zoveel mogelijk beperkt. Ook wordt middels een fysieke afscheiding, of door een combinatie van technische en organisatorische maatregelen, ervoor gezorgd dat de verstoring van de eerste fase grondwerkzaamheden in het resterende foerageergebied zoveel mogelijk beperkt blijft.

De gemeente voert gedurende de looptijd van het project monitoring uit. Dit onder meer om de gebruiksintensiteit van de verschillende deelgebieden door vleermuizen en de geschiktheid van de compensatiegebieden te volgen. Het onderzoek volgt de opzet van het nader onderzoek dat is uitgevoerd ten behoeve van de ontheffingsaanvraag. Er worden luisterkastjes geplaatst om de gebruiksintensiteit te volgen. Ook worden er warmtebeeldcamera's gebruikt. De luisterkastjes in het plangebied voor de woonwijk, langs de vliegroutes en in het eerste compensatiegebied zijn in 2021 geplaatst. De luisterkastjes voor de andere compensatiegebieden worden na de aanleg van het gebied geplaatst, zie ook de fasering hierboven. Tevens wordt het voedselaanbod voor vleermuizen onderzocht middels macrofaunamonitoring. Hierbij acht het college het met name van belang om de aanwezigheid van dansmuggen (chironomiden) te onderzoeken, aangezien dit de voornaamste voedselbron voor watervleermuis en meervleermuis is. Het onderzoek met de luisterkastjes duurt voort totdat alle vloeivelden in het plangebied voor de woonwijk zijn gedempt.

Voorts acht het college het noodzakelijk om bij de monitoring ook aandacht te besteden aan de invloed van recreatie op het functioneren van de compensatiegebieden. Dit komt omdat met name bij de compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde), compensatiegebied 3a (Westpark - Skivijver) en compensatiegebied 3b (De Held - Merodegraft) ook recreatiedruk wordt verwacht. Recreatiedruk zou een negatieve invloed kunnen hebben op het functioneren van de gebieden. Dit onderzoek dient ook langer door te lopen omdat de gebieden mogelijk pas naar verloop van tijd 'ontdekt' worden door recreanten. De bevindingen uit de monitoring zouden aanleiding kunnen vormen recreatie in de

compensatiegebieden te beperken of anderszins maatregelen te nemen om de beschikbaarheid van voldoende foerageergebied voor watervleermuis en meervleermuis te garanderen.

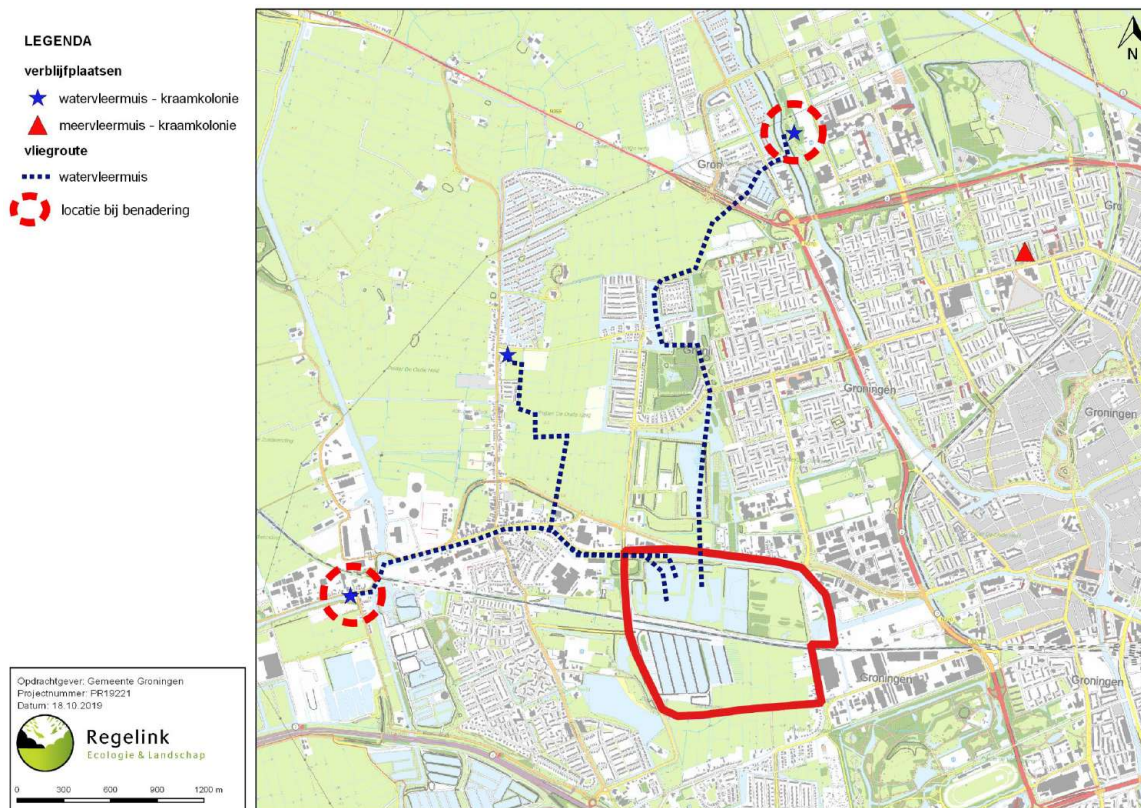
Tot slot vindt er telemetrie-onderzoek plaats. De gemeente was al voornemens telemetrieonderzoek uit te voeren in het jaar nádat de volledige compensatieopgave is gerealiseerd. Ook was de gemeente voornemens de kolonie aan de Leegeweg jaarlijks te tellen totdat alle vloeivelden zijn gedempt. Telemetrie-onderzoek geeft inzicht in de functionaliteit van de compensatiegebieden voor vleermuiskolonies. Ook kan het onderzoek (zo nodig gecombineerd met detector-onderzoek) gebruikt worden om kolonies op te sporen. Uiteindelijk dient dit onderzoek om (onvoorziene) effecten op de populaties van watervleermuizen en meervleermuizen tijdig te kunnen detecteren en daarop te kunnen anticiperen. Daarom acht het college het noodzakelijk om het telemetrie-onderzoek vaker uit te voeren, ook gelet op de grote impact die het verlies van essentieel foerageergebied kan hebben op de populaties. Het is daarom van groot belang om tijdig te kunnen reageren als maatregelen toch niet functioneren op de manier zoals verwacht. Bovendien kan telemetrie-onderzoek gebruikt worden om te onderzoeken of de gebieden ook op langere termijn functioneel blijven, nu de monitoring met luisterkastjes, warmtebeeldcamera's en macrofaunamonitoring stopt in het jaar na realisatie van de gebieden. Bij het tellen van de bekende kolonieplekken is het van belang dat dit simultaan gebeurt omdat de vleermuissoorten die het betreft van dag tot dag kunnen verhuizen tussen verblijfplaatsen.

Gelet op de betreffende maatregelen en de voorwaarden die daaromtrent aan de ontheffing worden verbonden, zal als gevolg van de werkzaamheden voor woningbouw geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Hoewel in de context van deze besluitvorming op dit punt op zichzelf niet ter discussie staat of er alternatieven bestaan voor de gekozen compensatie,¹⁰ overweegt het college van Gedeputeerde Staten toch de vraag of andere compensatiemaatregelen mogelijk zijn die gunstiger zouden zijn voor watervleermuis en meervleermuis.

Het is van groot belang dat het compensatiegebied, als gezegd, bereikbaar zijn voor de bestaande kolonies. Dat houdt in dat wordt aangesloten op de vliegroutes. Het kennisdocument van BIJ12 zegt over compensatie het volgende: *“In alle gevallen moet de nieuwe situatie de oorspronkelijke situatie zoveel mogelijk benaderen, zodat dezelfde functies blijvend vervuld kunnen worden.”* Dat houdt in dit geval in dat het van groot belang is dat de compensatiegebieden zo dicht mogelijk bij de huidige foerageergebieden liggen en dat ze vergelijkbaar robuust zijn in omvang. In de onderstaande figuur worden de huidige routes en de vermoedelijke locaties van de kolonies weergegeven.

¹⁰ De afweging van een andere bevredigende oplossing geldt voor de ontheffing als zodanig, niet voor de maatregelen die in het kader van de het waarborgen van de gunstige staat van instandhouding worden gewogen.

Figuur 6: weergave verblijfplaatsen en vliegroutes watervleermuis en verblijfplaats meervleermuis in relatie tot het plangebied voor De Suikerzijde (Regelink, 2020).

We constateren dat het gewijzigde compensatieplan nog altijd binnen de actieradius van de verschillende verblijfplaatsen van watervleermuis en meervleermuis valt en binnen het zoekgebied voor de compensatie zoals weergegeven in het nader onderzoek door Regelink Ecologie & Landschap uit 2020. Op basis van de bevindingen van de StAB zijn de uitgangspunten verruimd, waardoor een andere insteek mogelijk werd met verschillende compensatiegebieden. Met name het minder hard interpreteren van de minimale oppervlakte-eis van compensatiegebied voor meervleermuis draagt bij aan de andere oplossingsrichting die nu gekozen is. Met het nieuwe compensatieplan ontstaat een netwerk van verschillende gebieden die samen een grotere zone vormen die geschikt is voor watervleermuis en meervleermuis.

Het realiseren van een groter foerageergebied in polder De Oude Held zou weliswaar misschien leiden tot een robuuster gebied voor vleermuizen. Deze invulling van de compensatieopgave brengt echter ook het verlies van leefgebied van weidevogels met zich mee. Al met al is die vorm van compensatie dus minder voordelig voor de biodiversiteit als geheel. De voorschriften in dit besluit bieden dezelfde zekerheid over het functioneren van de compensatiegebieden voor vleermuizen, als de voorschriften in het oorspronkelijke besluit. Het uitgangspunt blijft dat het oorspronkelijk leefgebied pas mag worden aangetast als er voldoende compensatiegebied beschikbaar is dat aantoonbaar functioneel kan zijn.

Conclusie staat van instandhouding

Gelet op het voorgaande is het college van Gedeputeerde Staten van oordeel dat de ontheffing voor het project geen afbreuk zal doen aan het streven de populatie van de meervleermuis en de watervleermuis in gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan in hun natuurlijk verspreidingsgebied.

3.5 Weidevogels

De gemeente heeft in de oorspronkelijke aanvraag ontheffing gevraagd voor beschadigen van nesten (artikel 3.1, lid 2, Wnb) van diverse weidevogelsoorten.¹¹

Naar aanleiding van het StAB-advies en overleg met de gemeente en de betrokken natuurorganisaties is gebleken dat een alternatief natuurcompensatieplan mogelijk is voor het foerageergebied van watervleermuis en meervleermuis, zoals beschreven in hoofdstuk 3.3. De oorspronkelijke aanvraag ging uit van een ingreep in leefgebied van weidevogels om nieuw foerageergebied voor vleermuizen aan te leggen. Nu is met het nieuwe plan van aanpak voor de compensatiegebieden voor het foerageergebied voor vleermuizen gebleken dat dit niet langer nodig is. Door het uitvoeren van de activiteiten zoals beschreven in deze ontheffing gaat dus geen leefgebied van weidevogels meer verloren. Er vinden in het geheel geen ingrepen plaats in het leefgebied van weidevogels. Er worden dus ook geen verboden overtreden ten aanzien van deze soorten. Derhalve dient geconcludeerd te worden dat de aangevraagde ontheffing voor alle weidevogelsoorten moet worden afgewezen, aangezien er geen verboden worden overtreden en de ontheffing dus niet nodig is voor de realisatie van het nieuwe stadsdeel en ook niet voor de aanleg van de compensatiegebieden voor vleermuizen.

De voorschriften ten aanzien van weidevogels in het besluit d.d. 21 december 2021 komen te vervallen of worden aangepast (9, 19, 20, 21, 22, 23, 26 en 28).

3.6 Overige overwegingen

3.6.1 Cumulatie

In het voorgaande besluit d.d. 21 december 2021 is een overweging opgenomen over de mogelijke cumulatieve effecten van de ontwikkeling van de woonwijk De Held III. Dit zou gaan om aanvullende effecten op weidevogels. Het gewijzigde plan voor natuurcompensatie houdt in dat er geen aantasting van leefgebied van weidevogels meer optreedt. Het ligt daarom niet langer in de rede om mogelijke cumulatieve effecten *op weidevogels* te overwegen aangezien er in het geheel geen effect op weidevogels van dit besluit uitgaat.

Er worden op het moment van deze besluitvorming ook geen cumulatieve effecten verwacht op de soorten waarvoor wel een ontheffing wordt verleend (watervleermuis, meervleermuis of poelkikker), waar in dit besluit rekening mee gehouden moet worden. Met de maatregelen die middels voorschriften zijn geborgd, blijft de gunstige staat van instandhouding van de verschillende soorten gewaarborgd. Er zijn op dit moment geen projecten bekend die van invloed zijn op de verblijfplaatsen en de leefgebieden waarop deze ontheffing ziet.

3.6.2 Actualiseren voorschriften

Een aantal voorschriften uit de ontheffing d.d. 21 december 2021 wordt geactualiseerd. Het gaat daarbij met name om het verbeteren van de mogelijkheden voor toezicht op het gebruik van de ontheffing. Ook worden een aantal kleine tekstuele verbetering doorgevoerd. Het betreft de voorschriften 5, 6, 7, 8, 12, 13, 29, 30 en 32 uit het besluit d.d. 21 december 2021.

3.6.3 Aanvullende belangenafweging

Op basis van het voorgaande concludeert GS dat aan de wettelijke toets is voldaan zodat het college bevoegd is gevraagde ontheffing te verlenen. Het college van Gedeputeerde Staten weegt de bij het verlenen van de ontheffing gemoeide belangen aldus dat de belangen van het project opwegen tegen de (tijdelijke) nadelige gevolgen daarvan voor de betrokken soorten.

Het college van Gedeputeerde Staten constateert dat het belang van dit project zeer groot is. Er is sprake van grote woningnood in Nederland, waaronder ook in Groningen. De gevolgen hiervan worden op alle fronten in de samenleving en door zeer velen ondervonden. Het gaat hier dus om grote openbare belangen die ook zeer dringend oplossing behoeven om het welzijn van de (toekomstige) inwoners van Groningen te dienen. Dat probleem is uitsluitend oplosbaar door extra woningen te bouwen. Daarom is met het Rijk een opgave afgesproken voor de bouw van in totaal 20.000 woningen in de stad Groningen. De Suikerzijde neemt met 5.000 nieuwe woningen, d.w.z. een kwart van de totale stedelijke opgave, een centrale plaats in bij het oplossen van dit vraagstuk. Middels een

¹¹ De aanvraag betreft de volgende soorten: grutto, scholekster, kievit, gele kwikstaart, graspieper, kluut, slobbeend, wilde eend, meerkoet, tureluur, krakeend, wintertaling en zomertaling.

alternatievenonderzoek is duidelijk gemaakt dat er geen alternatieve locaties zijn om in de behoefte van deze behoefte aan stedelijk wonen te voorzien. Daarmee is de dringende noodzaak van het project op deze locatie gegeven.

Aan de andere kant van de schaal wegen de ecologische belangen van de betrokken gebieden mee. Het project vertegenwoordigt onmiskenbaar enige risico's voor de daar bestaande natuurwaarden. Het aangevraagde project en de bij dit besluit te stellen voorschriften bieden evenwel zodanig veel waarborgen dat die risico's worden geminimaliseerd. Dankzij de compensatie kan in elk geval geen significante aantasting worden verwacht van de staat van instandhouding van enige van de betrokken soorten. Verder acht het college van Gedeputeerde Staten van belang dat het project op een aantal punten ook voorziet in een aantal "groene plussen". Daaronder verstaat het college maatregelen die initiatiefnemers nemen om soorten op langere termijn juist te laten profiteren van ruimtelijke ontwikkelingen. Op deze manier kunnen projecten die zouden kunnen leiden tot negatieve effecten voor soorten juist gebruikt worden om de staat van instandhouding van soorten te versterken. Op basis van het gewijzigde plan van aanpak en het oorspronkelijke activiteitenplan zijn de volgende maatregelen als 'groene plus' te beschouwen:

- De verschillende compensatiegebieden die voor watervleermuis en meervleermuis worde aangelegd zijn niet alleen voor deze soorten geschikt, maar bieden aan tal van soorten geschikt foerageer- en voortplantingsgebied;
- bij het Hoendiep worden natuurvriendelijke oevers gerealiseerd, waar nu nog een beschoeiing met stalen damwanden aanwezig is. Er wordt een afwisseling tussen flauwe oevers, plasdrasgebieden en hogere oevers met meidoornhagen en nieuwe bosschages gerealiseerd. Daarnaast wordt het water van het Hoendiep op een aantal plekken achter de huidige oever gelaten waardoor rustige (schier)eilandjes ontstaan. Deze inrichting biedt aan tal van soorten kansen, zoals vleermuizen, (water)vogels, amfibieën, vissen en insecten. In aanvulling bieden de natuurvriendelijke oevers een verbinding tussen leefgebied van poelkikker ten noorden en ten zuiden van het Hoendiep. Ook op andere plekken binnen het plangebied worden natuurlijk overgangen gerealiseerd, bijvoorbeeld tussen bos-mantel-zoom, maar ook tussen water, oever en kruidenvegetaties;
- er wordt een faunapassage gerealiseerd onder de spoorlijn Groningen-Leeuwarden om compensatiegebied 1 en 2 (Park De Suikerzijde) met elkaar te verbinden. Gecombineerd met de verbetering van de groenzone langs het Hoendiep ontstaan betere ecologische verbindingen tussen het Westpark, de groene zones bij De Suikerzijde en het Stadspark.
- door bij de inrichting van de nieuwe woonwijk ruimte te houden voor groenzones, ontstaan kansen voor soorten van de stedelijke omgeving.

Alles afwegende is het college van Gedeputeerde Staten derhalve van oordeel dat de ontheffingen die nodig zijn voor de realisatie van het noordelijk deelgebied van De Suikerzijde onder gewijzigde voorschriften verleend kan worden.

4 Conclusie

Met de maatregelen zoals uitgewerkt in de gewijzigde voorschriften wordt het effect als gevolg van de geplande activiteit in het plangebied voldoende beperkt en blijft de gunstige staat van instandhouding van meervleermuis en watervleermuis gewaarborgd.

Het college komt niet tot een andere beoordeling ten aanzien van poelkikker en geoorde fuut dan reeds opgenomen in het besluit van 21 december 2021.

De aangevraagde ontheffing voor weidevogels is niet noodzakelijk nu het gewijzigde natuurcompensatieplan niet langer leidt tot ingrepen in het leefgebied van deze soorten. De ontheffing is dus niet nodig om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Alle effecten op deze soorten kunnen worden uitgesloten.

De aanvraag voor ontheffing wordt:

voor de volgende soort	voor artikel 3.1, lid 2 ¹
grutto (<i>Limosa limosa</i>)	Afgewezen omdat geen verbodsbepaling wordt overtreden
scholekster (<i>Haematopus ostralegus</i>)	
kievit (<i>Vanellus vanellus</i>)	
geoorde fuut (<i>podiceps nigricollis</i>)	
gele kwikstaart (<i>Motacilla flava</i>)	
graspieper (<i>Anthus pratensis</i>)	
kluut (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	
slobeend (<i>Spatula clypeata</i>)	
wilde eend (<i>Anas platyrhynchos</i>)	
meerkoet (<i>Fulica atra</i>)	
tureluur (<i>Tringa totanus</i>)	
krakeend (<i>Mareca strepera</i>)	
wintertaling (<i>Anas crecca</i>)	
zomertaling (<i>Spatula querquedula</i>)	

voor de volgende soort	voor artikel 3.5, lid 2 en 4 ²
watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)	Toegekend
meervleermuis (<i>Myotis dasycneme</i>)	

voor de volgende soort	voor artikel 3.5, lid 1, 2 en 4 ²
poelkikker (<i>Rana lessonae</i>)	Toegekend

¹ Het betreft de verbodsbepalingen:
lid 2, opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, rustplaatsen of eieren;

² Het betreft de verbodsbepalingen:
lid 1, opzettelijk doden of vangen in hun natuurlijke verspreidingsgebied;
lid 2, opzettelijk verstoren;
lid 4, beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen;

Geconsolideerde voorschriften

Algemene voorschriften

1. Dit besluit geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in dit besluit zelf niet anders is aangegeven.
2. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Provincie Groningen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten worden aangetroffen en/of andere handelingen dan genoemd in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
3. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
4. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een (digitaal) afschrift van dit besluit en de bijbehorende documenten op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
5. De hier beschreven voorschriften dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol dient op de locatie (digitaal) aanwezig te zijn en dient onder betrokken werknemers, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol te worden uitgevoerd. Het ecologisch werkprotocol dient ter goedkeuring aan het bevoegd gezag via loketVTH@provinciegroningen.nl onder vermelding van K51775 toegestuurd te worden, minstens een maand voorafgaand aan de werkzaamheden. Indien eerder toestemming wordt gegeven, mogen de werkzaamheden eerder aanvangen dan de hiervoor genoemde termijn. Onder werkzaamheden worden alle ingrepen in het huidige leefgebied van de soorten waar de ontheffing betrekking op heeft verstaan. Het is toegestaan een werkprotocol per fase van het project op te stellen, of voor specifieke werkzaamheden. Uit een specifiek werkprotocol moet altijd blijken voor welke werkzaamheden of fase van het project het bestemd is en in hoeverre het afwijkt van het algemene werkprotocol.
6. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een (digitaal) (ecologisch) logboek bijgehouden te worden. Uit dit logboek moet aantoonbaar blijken wanneer en op welke wijze de hier beschreven voorschriften zijn uitgevoerd. Dit logboek moet op verzoek worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. Na afronding van de werkzaamheden waar deze ontheffing voor is verleend, dient het logboek naar het bevoegd gezag gestuurd te worden via loketVTH@provinciegroningen.nl.
7. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, bijgevoegd meldingsformulier (bijlage 1) in te vullen en ons toe te sturen, minimaal een maand voorafgaand aan de werkzaamheden.
8. Alle maatregelen dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van (een) deskundige(n) op het gebied van vleermuizen, vogels en amfibieën. Waar in de ontheffing wordt gesproken over een deskundige wordt een deskundige bedoeld als beschreven in onderstaand kader.

Provincie Groningen verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau, een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de natuurwetgeving, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- middels een certificering en/of diplomering aantoonbaar heeft gemaakt gespecialiseerd te zijn in herkenning van prenten en sporen van in Nederland in het wild voorkomende soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

9. Bij de planning van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de seizoenactiviteiten van de soorten waarvoor ontheffing is verleend, om verstoring in de meest kwetsbare perioden te voorkomen. De kraamperiode van watervleermuis loopt globaal van 1 juni tot 15 juli en de kraamperiode van meervleermuis globaal van 15 mei tot 15 juli. De voortplantingsperiode van poelkikker loopt globaal van 15 maart tot en met 15 september en de winterrustperiode van 15 oktober tot 15 april. De genoemde perioden kunnen zowel eerder als later beginnen en/of eindigen, afhankelijk van de (lokale) meteorologische omstandigheden voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de betreffende soort.

Ongeschikt maken en voorkomen van verstoring

10. De werkzaamheden dienen in de actieve periode van de beschermde diersoorten alleen overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd te worden. Er dient geen kunstlicht gebruikt te worden. Indien de uitvoering van werkzaamheden 's nachts wel noodzakelijk is, dient te worden voorkomen dat licht naar het resterende leefgebied van vleermuizen uitstraalt. Een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen dient hierin te adviseren en dit dient in het onder voorschrift 6 genoemde logboek opgenomen te worden.
11. Visuele verstoring van beschermde diersoorten in het buiten het werkgebied gelegen leefgebied dient te worden voorkomen. Hiertoe kan tussen het werkgebied en het buiten het werkgebied gelegen leefgebied een afscherming geplaatst worden om visuele verstoring te voorkomen. Indien dit niet doelmatig is, dienen andere technische of organisatorische maatregelen te worden getroffen om de functionaliteit van het buiten het werkgebied gelegen leefgebied voor beschermde soorten te waarborgen.
12. Om te voorkomen dat de poelkikker tijdens de werkzaamheden in het plangebied waar de woonwijk moet worden gerealiseerd aanwezig is, dient als volgt te worden gewerkt:
- het werkgebied dient ontoegankelijk gemaakt te worden door het plaatsen van een minimaal 50 centimeter hoog amfibieënscherm dat tevens minimaal 10 centimeter in de grond wordt ingegraven, of door een andere barrière die als voldoende wordt beoordeeld door een deskundige op het gebied van amfibieën. De wijze van afscherming van het werkgebied dient in het onder voorschrift 6 genoemde logboek opgenomen te worden;
 - voorafgaand aan het dempen van leefgebied van poelkikkers, dienen poelkikkers, larven en eiklonpen te worden weggevangen met een schepnet en zo snel mogelijk te worden verplaatst naar alternatief geschikt leefgebied in de omgeving, met inachtneming van voorschrift 9;
 - de werkzaamheden die het leefgebied van poelkikker aantasten dienen vanuit één richting te worden uitgevoerd, zodat aanwezige dieren de kans krijgen te vluchten.
13. Ter voorkoming van de verspreiding van amfibieziektes, waaronder chytridiomycose en ranavirus dienen schepnetten, opvangemmers en laarzen voor- en achteraf te worden ontsmet met inachtneming van meest actuele protocol van RAVON "Desinfectie protocol veldwerk" (april 2020).
14. Maaibeheer van natuurvriendelijke oevers en de compensatiegebieden dient voor zover van toepassing te zijn afgestemd op de aanwezigheid van amfibieën. Het maaien dient plaats te vinden bij droog weer en maaisel dient altijd te worden afgevoerd. Indien het maaisel niet direct wordt afgevoerd, dient dit minimaal 75 cm uit de kant te worden gelegd. De maaibalk dient op voldoende hoogte te worden gezet om het doden van poelkikker te voorkomen (tenminste 10 centimeter hoog).

Natuurcompensatie vleermuizen

15. Er dient minimaal 14 hectare optimaal foerageergebied voor watervleermuis en meervleermuis te worden aangelegd en beschikbaar te blijven, volgens de ecologische randvoorwaarden zoals gesteld in "Notitie alternatief compensatie De Suikerzijde" (Regelink Ecologie & Landschap, 26 april 2023) en "Telemetrieonderzoek Watervleermuis Suiker Unie Groningen in het kader van de Wet natuurbescherming" (Regelink Ecologie & Landschap, 3 februari 2020). In figuren 2 t/m 5 in de Overwegingen bij dit besluit is de voorlopige opzet van deze foerageergebieden schetsmatig weergegeven. Deze oppervlakte van 14 ha optimaal foerageergebied wordt als volgt berekend:
- a. het wateroppervlak met een diepte van meer dan 2 m wordt voor 50% als optimaal foerageergebied meegeteld;

- b. 90% van het wateroppervlak dient vrij te zijn van doorstekende oever- en/of waterplanten en kroos en flab;
 - c. bestaand wateroppervlak in de Skivijver telt mee voor zover uit monitoring conform voorschrift 20 blijkt dat de voedselbeschikbaarheid is verbeterd, met als referentie de huidige voedselbeschikbaarheid in de vloeivelden;
 - d. ten minste 70% van het wateroppervlak heeft een diepte van meer dan 0,8 m;
16. De gebieden zoals bedoeld in voorschrift 15 dienen ontworpen, ingericht en beheerd te worden ten behoeve van watervleermuis en meervleermuis. Hoe aan de onderstaande voorwaarden wordt voldaan dient te worden onderbouwd in het ecologisch werkprotocol (vs. 5):
- a. Het wateroppervlak dient voldoende windluw te zijn, bijvoorbeeld door de aanplant of aanwezigheid van luwte gevende beplanting. Luwte dient van voldoende omvang aanwezig te zijn op het moment dat het gebied als compensatiegebied dient te kunnen fungeren. Bestaande beplanting dient waar mogelijk en functioneel voor de luwte te worden behouden. Er dient bij luwte gevende beplanting gestreefd te worden naar een doorlaatbaarheid van 50%.
 - b. De verbinding tussen het Hoendiep en compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) dient tussen de 10 en 20 meter breed te zijn om de luwte te waarborgen.
 - c. Bij de verbinding tussen compensatiegebied 1 en compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) dienen maatregelen te worden getroffen om aanrijdingen met vleermuizen te voorkomen, bijvoorbeeld door het realiseren van een hop-over, tenzij onderbouwd kan worden dat een dergelijke maatregel niet doelmatig is.
 - d. De compensatieopgave van 14 ha dient verdeeld te worden over compensatiegebied 1, 2 (Park De Suikerzijde), 3a (Westpark - Skivijver) én 3b (De Held - Merodegraft) zodat het netwerk van geschikt leefgebied voor vleermuizen zoveel mogelijk versterkt wordt.
 - e. De gebieden dienen voldoende voedselrijk gemaakt te worden door de aanleg van natuurvriendelijke oevers en zo nodig door te enten met voedselrijk slib om de ontwikkeling van macrofauna te versnellen.
 - f. De verlichtingssterkte dient op 30 cm boven het water van de compensatiegebieden en op 30 cm boven het midden van de vliegroutes naar deze gebieden (Hoendiep en de vliegroute naar compensatiegebied 1), voor zover deze binnen het plangebied van het project liggen, maximaal 0,5 lux bedragen. In afwijking hiervan is het ook toegestaan om in overleg met een deskundige op het gebied van vleermuizen vleermuisvriendelijke verlichting toe te passen. Dit dient opgenomen te worden in het onder voorschrift 6 genoemde logboek. Het toepassen van (vleermuisvriendelijke) verlichting dient in geen geval de functionaliteit van foerageergebied of vliegroutes negatief beïnvloeden.
 - g. Het uitzakken van het peil door verdamping in compensatiegebied 1 is toegestaan (tot maximaal 30 cm waterdiepte).
- Luwte gevende beplanting: hoog opgaande, half doorlatende begroeiing met ondergroei, bestaande uit bomen met een hoogte ten minste 5 m en een kruindoorsnede van ten minste 2 m met geschikte ondergroei, direct langs de waterkant. Of de bestaande begroeiing behouden indien deze hoger is en meer luwte geeft, met een aanvulling van onderbegroeiing waar nodig. Hierbij worden bij voorkeur inheemse soorten toegepast.
17. Het waterpeil in de compensatiegebieden voor vleermuizen mag buiten het actieve seizoen van vleermuizen verlaagd worden als dit voor het beheer van het gebied noodzakelijk is.

Fasering en proces realisatie natuurcompensatie

18. De werkzaamheden dienen zodanig gefaseerd te worden dat er te allen tijde voldoende foerageergebied voor vleermuizen beschikbaar blijft (14 hectare, berekend volgens voorschrift 15 en aangetoond door middel van monitoring):
- De demping van de vloeivelden in het oostelijk deel van het plangebied voor de woonwijk mag vanaf het najaar van 2023 starten;

- Het waterpeil in het resterende leefgebied in het noordelijk deelgebied van De Suikerzijde mag vanaf het najaar van 2023 verlaagd worden tot op het niveau van het Hoendiep;
- Indien het middelste vloeiveld (deels) ongeschikt wordt, dient middels een monitoringsrapport en rapportage van gerealiseerde wateroppervlaktes en dieptemetingen te worden aangetoond dat er voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar blijft, ook tijdens de gefaseerde aanleg van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde). Mocht dit voorvallen, dan mag er geen bestaand leefgebied in de vloeivelden door werkzaamheden verloren gaan totdat een rapportage is aangeleverd waaruit blijkt dat er voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar blijft;
- Vanaf het najaar van 2024 mag de zuidkant van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) ingericht worden. Het vloeiveld in het noordelijk deel van het beoogde park en het resterende (middelste) vloeiveld ten oosten dienen in deze periode ongemoeid te blijven.
- Voordat de werkzaamheden voor de inrichting van het noordelijk deel van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde) mogen aanvangen, dient middels een monitoringsrapport en rapportage van gerealiseerde wateroppervlaktes en dieptemetingen te worden aangetoond dat er voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar is in en/of het reeds gerealiseerde zuidelijk deel van compensatiegebied 2 (Park De Suikerzijde), en/of compensatiegebied 3a (Westpark - Skivijver), en/of compensatiegebied 3b (De Held - Merodegraft). De rapportages dienen uiterlijk twee weken voordat de werkzaamheden aanvangen toegestuurd te worden.
- De demping van het resterende middelste vloeiveld mag aanvangen uiterlijk twee weken nadat middels een monitoringsrapport en rapportage van gerealiseerde wateroppervlaktes en dieptemetingen is aangetoond dat de volledige opgave van minimaal 14 hectare compensatie elders is ingevuld en functioneel kan zijn.

Een compensatiegebied wordt in ieder geval geacht te kunnen functioneren indien uit de monitoringsrapportages blijkt dat aan de ecologische randvoorwaarden is voldaan zoals bedoeld in voorschriften 15 en 16 en er voldoende geschikte macrofauna voor water- en meervleermuizen beschikbaar is.

Monitoring

19. Er dient te worden gemonitord om de effectiviteit van de maatregelen voor meervleermuis, en watervleermuis te controleren.
20. Na de aanleg van de compensatiegebieden zoals bedoeld in voorschrift 15 dienen deze gebieden gemonitord te worden, met uitzondering van compensatiegebied 1 waarvan de monitoring reeds is uitgevoerd. Monitoring dient plaats te vinden door middel van een combinatie van luisterkastjes, warmtebeeldcamera's, simultaantellen van maximaal 3 van de bekende verblijfplaatsen tijdens de kraamperiode in de jaren zonder telemetrie-onderzoek en macrofaunamonitoring (met in het bijzonder aandacht voor de aanwezigheid van Chironomiden in de sliblaag). Dit onderzoek dient minimaal voort te duren totdat alle vloeivelden zijn gedempt, verwezen wordt in dit verband naar het voorschrift met betrekking tot fasering. Ten aanzien van de invloed van recreatiedruk dient de monitoring door te lopen tot minimaal twee jaar na aanleg van de compensatiegebieden.

Daarnaast omvat de monitoring telemetrie-onderzoek die uitgevoerd dient te worden om mogelijke effecten op de populaties watervleermuizen en meervleermuizen tijdig te kunnen detecteren en daarop te kunnen anticiperen. Het telemetrie-onderzoek dient zo nodig gecombineerd te worden met detectoronderzoek om de kolonieplaatsen te lokaliseren. Bekende kolonieplaatsen dienen geteld te worden. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden:

- Eenmalig voorafgaand aan de werkzaamheden;
- Eenmalig in het jaar na de realisatie van de totale opgave van 14 hectare compensatiegebied voor vleermuizen vanuit alle compensatiegebieden 1 en 2, 3a en 3b.
- Eenmalig drie jaar na de realisatie van de totale compensatieopgave alleen vanuit compensatiegebied 1 en 2;
- Eenmalig vijf jaar na de realisatie van de totale compensatieopgave alleen vanuit compensatiegebieden 1 en 2.

Het onderzoek dient alleen te worden uitgevoerd voor zover er meer dan twee jaar niet door andere gekwalificeerde onderzoekers telemetrie-onderzoek is uitgevoerd en/of kolonies simultaan zijn geteld. Tevens

heeft het onderzoek niet uitgevoerd te worden indien er geen toestemming door de ethische commissie wordt gegeven of als er aantoonbaar in het gebied geen geschikte vanglocaties zijn (in het bijzonder bij compensatiegebied 1).

De monitoring dient minstens antwoord te geven op de volgende vragen:

- zijn de compensatiegebieden van voldoende omvang en geschikt als foerageergebied voor vleermuizen?
 - in welke mate maken meervleermuis en watervleermuis van de verschillende compensatiegebieden gebruik?
 - heeft recreatiedruk significante invloed op het functioneren van de compensatiegebieden?
21. Een tussenrapportage dient jaarlijks in december aangeleverd te worden, startend in december 2021 en een eindrapport na afronding van de monitoring, uiterlijk in december van het jaar waarin de monitoring is afgerond. De rapportages dienen toegestuurd te worden aan het Loket VTH via loketVTH@provinciegroningen.nl onder vermelding van 'K51775 Monitoring Suikerzijde'. De tussenrapportages dienen minstens in te gaan op de (relevante) onderdelen zoals beschreven in voorschrift 20.
22. De ontheffinghouder kan een schriftelijk verzoek indienen bij het bevoegd gezag om de monitoring te staken indien is gebleken dat de getroffen maatregelen effectief zijn. Hierbij dienen de compensatiegebieden na de aanleg minimaal te voldoen aan de randvoorwaarden zoals gesteld in voorschriften 15 en 16. Indien uit de monitoring blijkt dat de getroffen maatregelen niet werkzaam zijn, dan dienen er aanvullende maatregelen genomen te worden om dit effect teniet te doen. Een deskundige op het gebied van de betreffende soort(en) moet onderzoeken welke maatregelen dit dienen te zijn. De exacte invulling van deze aanvullende maatregelen dient in overleg met het bevoegd gezag tot stand te komen.

Overige voorschriften

23. De ontheffing kan worden gewijzigd of ingetrokken op grond van artikel 5.4 van de Wnb.
24. Indien een verlenging van deze ontheffing wenselijk is, dient, uiterlijk vier maanden voor het verstrijken van deze termijn, schriftelijk een verzoek om verlenging ingediend te worden. Dit kan per e-mail aan het Loket of via het online-aanvraagformulier.
25. De ontheffinghouder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op plant- of diersoorten dienen achterwege gelaten te worden of zo uitgevoerd te worden dat de effecten beperkt of ongedaan worden gemaakt.
26. In navolging van het voorgaande voorschrift dient de ontheffinghouder rekening te houden met het broedseizoen van vogels. De werkzaamheden dienen zoveel mogelijk uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan dient een deskundige voorafgaand aan de werkzaamheden het plangebied en/of alle te kappen bomen te controleren op in gebruik zijnde nesten. Verwezen wordt in dit verband ook naar voorschrift 7. Als er in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld tot na het broedseizoen. Het plangebied moet hiervoor worden vrijgegeven door de deskundige.
27. Aanspreekpunt in het kader van dit besluit en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Loket, loketVTH@provinciegroningen.nl.